

bodvar schjelderup

**gjemt
er ikke
glemt ...**

kildespeilet / periscope vision

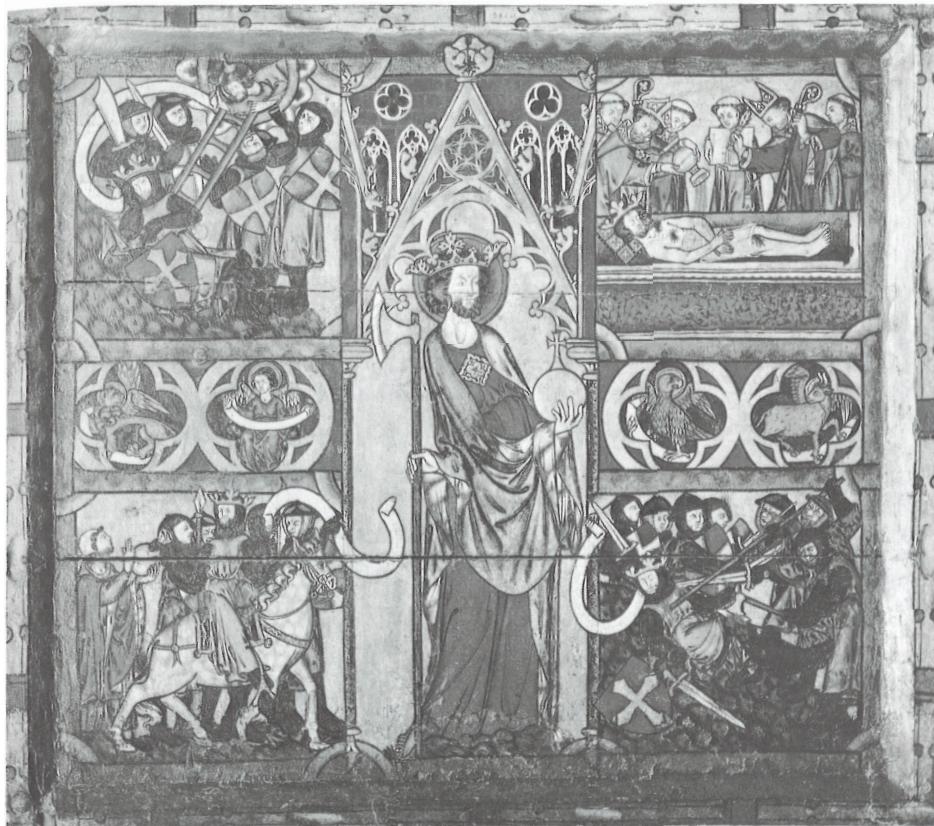
2015

innhold

forord – ved Eyvind Skeie	04
1 - loggboken	06
2 - olav og tegnene	12
3 - en billedserie	32
4 - skjulestedet	42
5 - olav åsteson	58
‘olavs krone’	70
funn og tolknninger / litteratur	72

© periscope vision 2015

Kopiering av inntil 10 illustrasjoner/sider er akseptert dersom det vises til kilden. Forfatteren setter pris på all positiv interesse, men ser gjerne at GJEMT ER IKKE GLEMT leder til kjøp istedenfor kopiering.. Takk.
/ BS

ndr

a d
b c

Olavs-antemensalet i østre korkapell
*(a Drømmen; b På vei til slaget;
c Olav blir felt; d Skrinleggingen)*

**... tilegnes, i ærbødighet,
Deres Majestet Harald Olavsson –
som en beskjeden feiring av minnet
om Hans Majestet Olav Haraldsson**

forord

ved Eyvind Skeie

Et quart århundre er det siden jeg første gang merket meg navnet Bodvar Schjelderup, den gang som dikter av sanger og salmer. Han hadde en egen snert i ordene, samtidig som det lå et fargespekter av religiøs mystikk og vibrerte et sted i bakgrunnen.

Til en viss grad har jeg hatt anledning til å følge Bodvar Schjelderups vandring gjennom tiden. Hans spekter er blitt enklere, fargene mer klare og intense. Men de har beholdt den dybde og lød som vitner om hengivelse og dyrekjøpt erkjennelse.

Bodvar er en slags tidens, linjens, tallets og ordets alkymist. Han lever i kraftfelter som, for ham, er tydelige og sterke. Med profetisk ydmykhet og selvbevissthet følger han de tegn han finner langs kraftlinjene. Dette fører ham både ut av samtiden og inn i dens dyp på nye måter. Han forsøker å låse opp dørene til de historiske rom med nye og uvante nøkler og kommer tilbake til sin egen samtid med tydninger og tokninger som fascinerer, overrasker og forbauser.

Er hans konklusjoner rette eller gale? Et slikt spørsmål bør ikke altfor fort besvares. Hvis man først er ute i dét ærend, vil det være en meget enkel sak å avfeie alt det Bodvar Schjelderup sier som som fantasifulle teorier og luftige påstander.

Men hvis man virkelig vil gå inn i hans fremstilling og lytte til den inntryggende stemme som høres der, må man kanskje tenke annreledes: Mannen har noe på hjertet. Men hvordan kan han tilegne seg en så sterk overbevisning som denne boken og alt det han arbeider med, bæres oppe av?

Det kan selvsagt være hans eget sinn, med den sjeldne kombinasjon av yr fantasi og streng logikk som det besitter. Bodvar Schjelderup kan også være et av de sjeldne mennesker som kan ta inn historiens budskap på kanaler som de fleste ikke oppfatter. Han kan også ha opparbeidet en form for sensitivitet i forhold til de religiøse landskap som menneskeheten befinner seg i nå ved inngangen til det nye tusenår.

Det er heller ikke utenkelig at Bodvar simpelthen er redskap for meldinger som kommer fra den guddommelige verden. For min del tror jeg at det kan være elementer av sannhet i alle disse muligheter. Men jeg er ikke moden for å bedømme om hva som er falskt eller sant.

Hva er Bodvar Schjelderups visjon?

Han er på pilegrimsreise i historien og vår egen samtid. Der søker han tegn. Han leter etter spor av det hellige. Disse sporene finner han mange steder. Han følger sporene og ser hvor de peker: Her peker de mot Nidaros og mot helgenkongens glemte grav.

Ved sin måte å nærme seg dette på har Bodvar Schjelderup langt på vei satt seg utenfor det gode selskap. Han er utvilsomt ikke på pilegrimstur til Nidaros langs de opptrukne og offisielt godkjente stier. Men han kommer frem. Og hans ærbødighet for Underet er minst like stor som den man påtreffer hos pilegrimer som følger andre stier.

Dette er en bok for alle som vil la seg egge, overraske, undre eller provosere. Men under overflaten i denne fremstillingen finnes det en inntrengende røst som ikke kan annet enn å beta og inspirere. Det er Bodvar Schjelderups stemme. Men samtidig noe mer. Jeg er ikke i tvil. Det er noe som vil betro oss en hemmelighet her. Hvem det er, og hva det er, må vi kanskje finne ut hver for oss.

Tolle lege!

Ta og les!

Eyvind Skeie
april 1997

1

loggboken

innledning

Etter et foredrag i Oslo – i tilknytning til min vandreutstilling ‘Steinene synger’ – utbrøt en av tilhørerne: «Ja men er det tillatt å kikke Gud slik i kortene?» Jeg hadde da ikke tenkt på Gud som en motspiller! Gud søker å ha oss som medspillere. Derfor må Han stadig vise kortene slik at vi kan lære og begripe. Å gjøre Ham til motspiller er å ville stjele Hans gaver i stedet for å motta dem. Det er jo de som prøver på dét ...

Når Han prøver å føre oss videre, velger Han de midlene som passer best til formålet. Og bit for bit ser vi hvordan Han føyer gamle erkjenNELSER sammen, knytter nye til, og følger oss opp trinn for trinn, så vi ikke skal bli sittende fast i inngrødde spor og havne i blindgater.

Hver gang en innsikt om den evige regien blir vist deg, er det en gave. Du trenger ikke tjuvkikke gjennom et nøkkelhull for å spionere. Slik er det på alle områder i livet – også når det gjelder ting som lenge har vært skjult, kanskje fordi vi har kikket i feil hull i feil dør til feil tid.

Ett av budene fra Sinai, dét som kirketradisjonen av én eller annen grunn valgte å se bort fra, sier: ‘Du skal ikke lage deg bilder ... som du tilber!’ Gud vil ikke at vi skal snekre oss filosofier og forestillinger som skiller oss fra Ham selv, Kilden. Han har selv gitt oss sine bilder, koder og nøkler – ordløse lignelser som er til å få visdom av. Jesus talte stadig i lignelser. For å antyde hva ‘himmelriket er å ligne med’. Og han brukte bilder som lot seg gjenjenne fra hverdagen og naturen.

Han sa også: «Jeg er stammen; dere er greinene». Først og fremst for å peke på tilhørigheten i stammen. Men det gjelder greiner som av ren naturnödvendighet må peke ut i alle retninger. Ved å gjøre det, svarer de en stamme som vil at treet skal være rettvokst og harmonisk.

De tause tegnenes språk læres ikke over natten. Det kan heller ikke forklares kort og greit i en innledning som denne. Trinn for trinn lar det seg lære å kjenne. Alt tar tid, som dét å lære å snakke, eller sykle. For meg var denne læringen et resultat av ubesvarte spørsmål trengt bort i hjørnene gjennom årtier, men som ville frem når de var klare til å forholde seg våkent til ferdigsydde svar og halve forklaringer.

Temaet ‘Hellig Olav’ er en slik gave – hemmelighetsfull og vakker.

temaserien

olav haraldsson

Han ble født for et årtusen siden, mest trolig på Kolbu på Toten. Det skal ha skjedd i året 995. Moren var Åsta Gudbrandsdotter, enken etter Harald Grenske. Olav Haraldsson ble dermed også en 'Olav Åsteson'; symbolske paralleller til Olav i 'Draumkvæde' mangler da heller ikke...

hvitekrist

Olav falt i kampen mot bondehæren, på Stiklestad i 1030. Denne boken er dermed også en tusenårsfeiring, slik min utstilling 'Morgen-tegnet' var det. Olavs død blir på mer enn én måte et ekko av Jesu død, tusen år tidligere. Og nå er vi kommet enda et tusenår videre ...

helgenen

Ett år etter slaget tas Olavs kiste opp fra leirbakken der den var blitt skjult. Ting hadde skjedd som fikk mange til å undres. Og nå viste liket at skjegg og negler hadde vokst. Han blir sponant erklært hellig; han skrinlegges og får i første omgang plass på Klemenskirkenes alter.

nidaros

Jærtegn og rykter omvandler Nidaros. Pilegrimer kommer langveis-fra, for å be, gjøre bot og få helbredelse. Kirken, bygd over gravstedet, viker plass for en større av stein, og til slutt for en katedral. Et enda vakrere olavsskrin får plass på høyalteret. Erkebispesete fra 1152-53.

middelalder

... en tidsperiode vi ikke uten videre helt kan forestille oss. Andre tenkemåter, et annet liv. En gullalder det skinner av, men den er også fjern, kanskje slik minnet om fosterhjemmet i mors liv blir fjernt etter fødsel. Og Middelalderens åndsbølge døde som sukkende dønninger.

reformasjon

Kirkens indre stridigheter – mellom trosliv og maktviljer, liv og lære – bidro til et varig forfall. Avvikere ble forfulgt. Men slik kunne det ikke fortsette. Reformasjonen ble en radikal protest. Splittelsen ble et hovedpoeng. Men forfallet fikk fortsette – om enn på andre måter.

olav engelbrektsson

Reformasjonen ble en religiøs bølge. Stort sett ble den stanset ved Alpene, men den rullet fritt mot nord. Her truet den katolske verdier med kraft. Den siste erkebispen, Olav Engelbrektsson, bygger borgen Steinvikholm og flytter helgenskrinene dit. I 1537 rømmer han landet.

tidsbildene

Dette var en lang historie i korte avsnitt. Dessuten er bildene sett fra bakkenivå. Men årsaker og virkninger av makkamp og ideologiske motsetninger gjør krav på et annet overlys: ett som utvider og korrigerer helhetsbildet. De 'tidløse signalene' kan bidra til dét.

morgentegn

Til tider får mennesket – og menneskeheten – en vekkelse. Nytt lys skinner i mørket. Blikket løftes, som i gjenkjennelse. Og gjenkjennelsens tegn lar seg erfare. Det har skjedd mange ganger, hver gang på nye måter, avhengig av tid og sted. Og morgentegnet er alltid friskt ...

de tidløse bildene

I slike lysfrembrudd legges signaler til utdypet erkjennelse inn i verdensfeltet. Til veiledning og opplysning. Grepet fra forfall, glemsel og fornekelse glipper. De tidløse bildene taler et språk eldre enn ordenes; de hjelper oss å se ting ovenfra, blir kompass som korrigerer oss inn.

stedene

De tidløse bildene trenger andre referanser enn bakkeplanets for å bli oppfattet. Dette bidrar til f.eks. å gi *geografiske data* en egen betydning. Enkelte *steder* blir viktigere enn andre fordi de har noe spesielt å avsløre. De blir symbolbærere; insisterer på å bli oppfattet.

pyramiden

Ordenes vitnemål skifter med tider, sted og miljø. Dette skjer ikke med de tidløse signalene. De får oss til å innse ting yttere læring ikke når inn til. I den Store Pyramide finner vi en unik formidler av de tidløse bildene – en dyrebar katalog som forklarer mer enn sin egen hensikt .

jorden

Pyramiden hvisker om ting den ikke er alene om. Jordkloden selv bærer merker av samme viten – som om de var lagt ned i den roterende planetens geometri med klar hensikt. Jesus-ordene: «For slik elsket Gud verden...» er gjort synlige i geografien: Tegn på å være elsket.

kartet

Også kartet har denne innebygde informasjonsevnen: *Mercators* kart-prosjeksjon, der planetoverflaten oversatt til to dimensjoner på en slik måte at retningene er korrekte. Kartet inviterer dermed til geometriske funn – der retninger, linjer og samspill kan gi meddelsom informasjon.

olavs oppdrag

Tidløse bilder vedr. Olav Haraldssons liv og etterliv blir nyfremkalt. Synsfeltet han hører hjemme i, blir utvidet. Vi forholder oss til noe mer enn en sær og delvis kortsynt konge, mer enn en banebryter som ga vikingtiden dødsstøtet – og mer enn en helgen. Litt av en utfordring ...

budskapet

Bilde etter bilde blir vist oss av Olavs-oppdragets hensikt og dypere mening. Film legges over film, som for å avsløre at feilene hos et menneske med et evig oppdrag viker plassen for visjonen av oppdraget. Det er dét alt handler om. Det er derfor Olav Åsteson lever videre.

det tidløse midt i tiden

Det vi erfarer med kropp og sinn har jeg valgt å kalle ‘tidsbilder’. For å stille det opp mot ‘det tidløse’. Sammen kan de to betegnelsene si noe om de to tilstandene Jeg Menneske lever i og puster inn lærdom fra. Den ene dimensjonen er horisontal; den andre er vertikal. Den ene er vendt utover, den andre innover.

Tidsbildene gleder og forårger, smerter og klør, vekker følelse og vilje. Noe gjør vi bruk av; andre ting fortrenger vi. Men økende tidsavstand svekkes bildene, glir ut i fåke. Tidsbilder er ikke evige.

De tidløse bildene er annerledes. De vekker andre egenskaper i oss og har andre ting å meddele. Vi husker dem ikke som historie eller noe som hender. Men som noe som nærte erkjennelsen.

Tidsbilder mister aktualitet (dronning Alexandras begravelse; potethøsten i 1899); det kan virke helt komisk å gi dem særlig betydning her og nå. De tidløse bildene kan derimot bli mer aktuelle etter hundre- og tusenår enn de var da deres meldinger slo ned.

Tiden, glemseLEN og likegyldigheten kan riktignok skjule dem for oss. Men de var ofte langt forut for tiden de ble manifestert i. Og nå har mangt slikt alt lenge stått i kø for å bli fremkalt – i vente på at vi skulle bli klare til å se. De dukker opp fordi tiden er inne. Og åpner øynene våRE på en egen måTE, lærer oss å fokusere, henter frem ubrukTE evner. Åpner for gjenkjennelsen. Dersom vi lar dem tale.

I dag melder de seg med ny kraft – på mange områder. De viser oss at ting vi er blitt vante til å se som separate fenomen, er i samspill. De insisterer på å avsløre ting for oss. Samspillet er rikt og ofte overraskende, og meldingene virker tilsvarende viktige.

Vil vi la dem tale?

STEINVIKHOLM : SLOTTSRUINEN SETT FRA VEST (MODELL / bs)

2

olav og tegnene

bildet og speilet

Betydningen av Hellig Olavs person og oppdrag er det nokså ulike oppfatninger om. Syns- og maktrammer som gjelder her og nå har det gjerne med å vri seg i ubehag når et slikt uregjerlig emne melder seg. Men sprengkraften i det lar seg ikke ignorere.

Han kom til å bli noe mer enn djerve og bereiste vikingkonger flest. Hadde et øye som speidet etter varigere syner. Så ble han også noe mer enn en samtidssfarget budbærer for Hvitekrist – en misjonær ivrig etter å dytte lysbudskapet ned i trassig vekstjord. Han ble martyr og helgen – et lyssymbol som ingen andre den gang i Norden.

Men så ble han mer enn dette, også. Hva mer? Vent og se. For i Olavs spor avsløres signaler – liksom av et kosmisk mønster vi neppe finner maken til blant fyrster nord for Karl den Store, hverken før eller siden.

Han ble én som, mer etter sin død enn i live, risset ny tids linjer inn i det nordeuropeiske landskapet, og, som vi skal se, også videre utover. Han ble dessuten stikkordet for et oppdrag med dimensjoner det til i dag ikke helt er satt navn på. Et helt tusenår etter.

La meg kalle det 'Oppdraget Hellig-Olav'.

Temaet er av en slik natur at fremstillingen ikke alltid blir lineær. Jeg lar bildene slippe til etter som de melder seg. Tidsbildene og de tidløse spiller sammen; de er vevd inn i hverandre. Vi trenger det synlige for å bli vår det usette. Men dette usynlige må til for at vi bedre skal få begrep om det vi mener å se.

Reformasjonen var ikke bare en utslag av et renset og utvidet trossyn. De politiske medspillene lar seg ikke bortforklare: skygger som slo ned med forvirrende og til dels utarmende effekt.

De skjeddede helgenlikene fra Nidaordomen er bare en bit av det hele. Når det gjelder Olav, gjelder det mer enn detaljer erfart på bakkenivå. Etter hvert kommer en helhet til synne som sprenger seg fri og tegner nye perspektiver. Like fullt ruger tunge skyer over minner om helgenskrin og hellige tradisjoner – med signaturen av en ånd som rir menneske og samfunn når visjonært forfall voldtar livsfølelsen.

Dette fant sted samtidig med at norsk nasjonalfølelse ble trampet ned med råhet. Bilder som øyet helst vil unngå å se, får skjerpede konturer. Ekle scener blir eksponert, der avmakt og umyndighet blir avkledd. Det virker inn på oss og gjør oss brydd. Men det angår oss like mye som de bitene av historien vi *liker* å identifisere oss med.

Tar vi de fortengte følelsene inn over oss, kan vi oppdage at de psykiske blokkeringene fra historiens skygger har fulgt med oss. Helt hit. Nissen vi helst slapp fri fra, har vært med på flyttelasset.

Ettertidens behandling gjør krav på ærlighet og ryddighet. Forteller og bortforklaringer holder ikke, enda de ofte har fått gjelde til lenge etter utgått dato. Dette gjelder ikke minst vårt ledende kirkesamfunns holdninger, både når det gjelder bildene av troens liv før 1500-tallet og Olav Haraldsson og hans ære.

Han fortjente så visst ikke en så skammelig behandling. Ikke du og jeg, heller, vi som på en eller annen måte kan høre med i forlengelsen av hans oppdrag – dét som de tidløse bildene hvisker om.

Så tar vi dem frem; prøver å se hva de vil si oss. De antyder faktisk at også de mørke avsnittene hører til; at det som på bakkenivå ser svart ut, ikke nødvendigvis er *bare* dét. Mangt får ny betydning – blir ledd i et perspektiv som avslører og forklarer.

Oppdagelsene jeg fikk gjøre, og konklusjonene, ble i grunnen en stor overraskelse for meg selv. Etter den første boken min om dette emnet, *Speil over helgengrav*, er ting kommet til som har endret både fokus og innsikt. De neste spørsmålene fikk til dels nye ord.

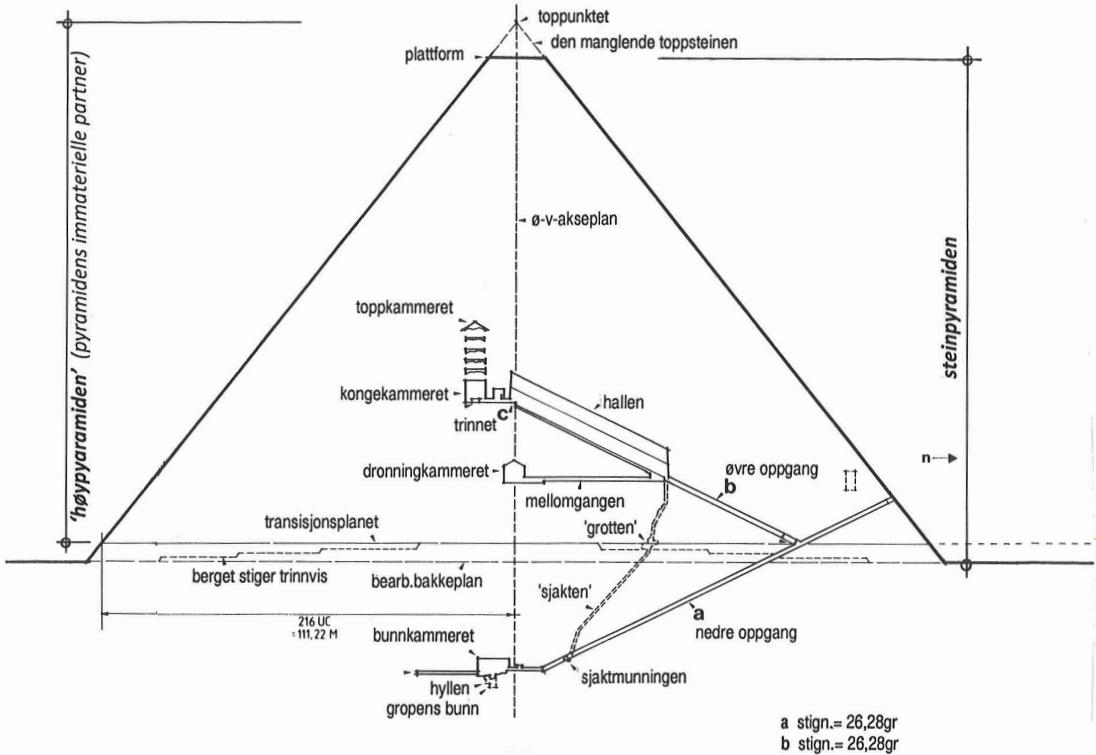
De 'usynlige sporene' av Olavs-oppdraget antyder ting om hans livs mening som inviterer oss til fornyet medtenking. Vi merker at ting vi nå innser, kan ha ventet lenge på å bli innsett. Språket og lignelsene vekker gjenkjennelsen. Uvant og vanskelig blir nært og pålitelig. Vi er selv et hjem der bildene vil utfolde seg og høre til. De presenterer seg og håper å oppleve at de er velkomne.

Vi kan ikke nevne Hellig Olav uten selv å bli inkludert. Fortsatt vil skribenter og historikere omtale denne personen som et stykke fortid – som legende og symbol. Men stadig sterkere vil vi erfare våre egne liv her og nå som et møtested der legendene og symbolene fra den gang innhenter oss.

Det jeg her kaller 'signaler', er informasjon gitt via tall og mål og proporsjoner. Et kommunikasjonsfelt hinsides det verbale. Ting vi ikke umiddelbart oppfatter og forstår, skyldes bl.a. at vi stadig tillater ordene å være mer pålitelige enn de av natur er. Enda tilliten til dem stadig er i krisemodus, hekter vi oss fatt i dem – av gammel vane, og i håp om at de holder.

Ordenes domene er bakkeplanet, den horisontale kommunikasjonens kraftfelt. Kanskje ikke minst derfor var det at Gud besluttet å 'bli menneske', og at himmelvesener tok skikkelse som ledestjerner, vibrerende duer eller flammetunger når situasjonen krevde det. Noe vertikalt vil bli uttalt; ordene når *ikke helt* å fylle den oppgaven. De *ordløse* signalene må med for å bekrefte ogære den evige virkeligheten.

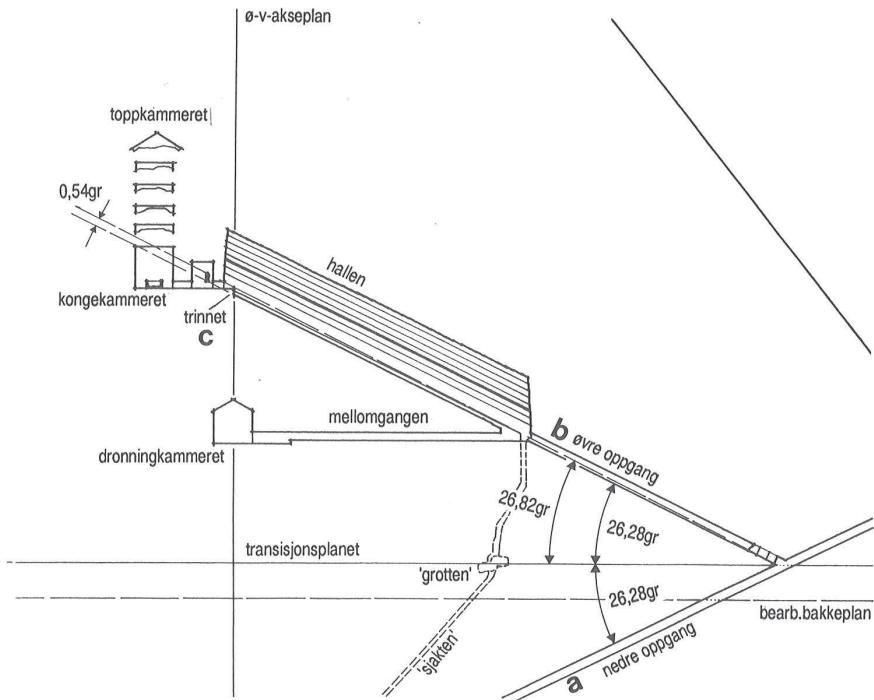
Pyramiden. Selve lærermesteren i det *ordløse språket*, skulle det vise seg. Pr oppdragelse ble det en hard nøtt for meg. Men i tørsten etter fast grunn for tro og tenkning fant jeg hvor viktig denne fysiske manifestasjonen av evig visdom er ... Ennå er den det, etter tusenår med jordskjelv og innbrudd. Til og med er selve plasseringen et slående signal: ved den 30. nordlige breddegrad, der klodekalotten på nordsiden måler $\frac{1}{4}$ av hele kuleflaten og meridianen deles i *forholdet 1 : 2*.

(Jfr. kartretningene vist på side 26)

27 pyramiden og oppstigningen

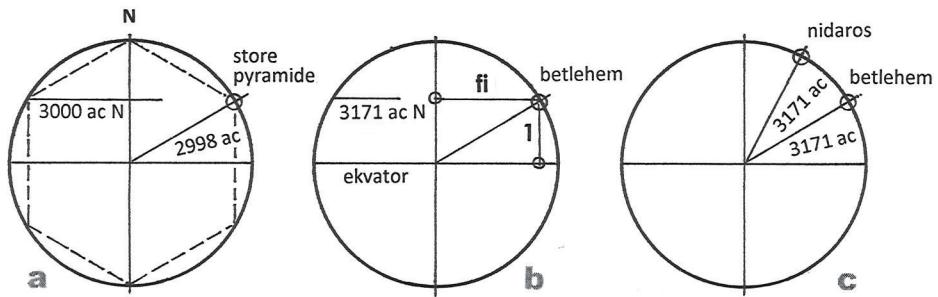
Pyramidens enkle ytre geometri har sine egne forklarende koder. Men dét har også den indre 'anatomien': gangene og kamrene - med sine mål og vinkler og nivåer. Ett av de viktigste symbolbærende data finner vi i oppstigningens vinkelmaål.

28

28 oppstigningskoden

Begge de rettlinjede hovedgangene har en stigningsvinkel på 26,28 gr. Dette er den første vinkelen vi fant! Men for å komme forbi midtaksen øverst oppe, må Trinnet forseres. Vinkelen må løftes til 26,82 gr. Og dette er den andre vinkelen!

aksiale jordsnitt : breddegrader for de nevnte stedene ...

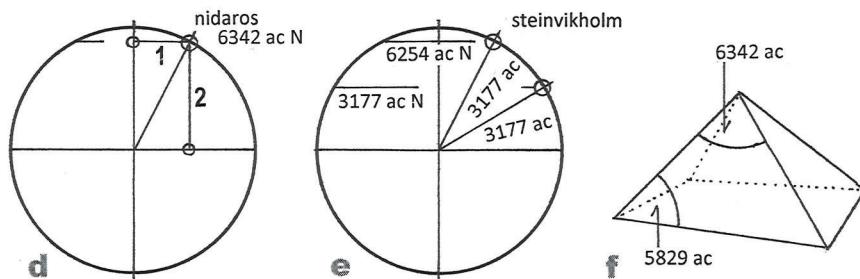
Også Nidaros, byen der Olav ble erklært hellig, har sitt spesielle forhold til jordgeometrien: Her er den direkte avstanden til ekvatorplanet dobbelt så stor som den til polaksen. Forholdet er 2 : 1.

En viktig kode. Vi finner den igjen fra templene som ble bygd under Moses og Salomo: den elementbygde telthelligdommen – en radikal nyhet fra exodus-vandringen – og det stedfaste tempelet i Jerusalem. Både i areal og målt langs lengdeaksen målte Det Allerhelligste halvdelen av naborommet der prestene gjorde tjeneste.

Nidaros' avstand til polaksen: 1. Til ekvatorplanet: 2. Observasjonen skyldes jordrotasjonen. Uten den ville kloden vært nøytral som en pingpongball, sentrert av midten inne i kulekroppen – uten de geometriske egenkapene som himmelretninger gir. Polaksen peker fast mot et klart definert punkt på kloden, nordpolen. Mens ekvatorplanet roterer rundt aksen, uten å angi faste referanser i øst og vest. Noe fast i samspill med noe bevegelig.

Å legge vekt på disse symbolske koblingene er kanskje diskutabelt, men presisjonen er for påståelig til å bli skubbet bort som betydninglös. For Nidaros' breddegrad betyr '1' kobling til noe fast, mens '2' gjelder bevegelighet.

Fra urtid har '1' og '2' vært symbol for 'mannlig' og 'kvinnelig'.

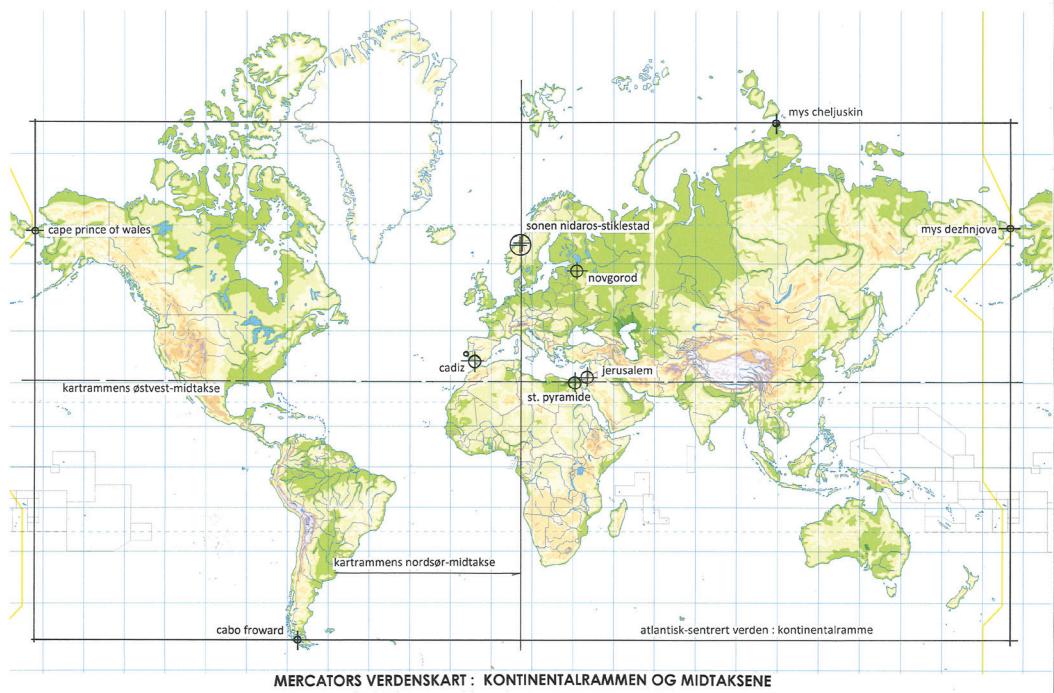
og yttervinklene på den store pyramide

Også i landskapstopografien der Jesus virket, er relasjonen 1 : 2 å merke seg. Han ble døpt av Johannes i Jordan 380 meter under havet. Han ble født 760 meter over havet, og i helt samme nivå døde han på Golgata. '2' representerer inkarnasjon og død – starten og slutten for hans *fysiske* liv ... relasjonen til Jorden Mens '1' gjelder Åndens gave i møte med vann ... relasjonen til Himmelen.

Olav døde et presist årtusen etter Jesus. Og ca et halvt årtusen senere flyttes helgenskrinet fra katedralen og inn til den nye borgen, Steinvikholm slott. Men en annen presisering er trolig vel så viktig.

Også den gjelder relasjonen 1 : 2, like tydelig og helt presist, om enn eksponert på en litt mer intrikat måte: Nidaros ligger dobbelt så langt fra ekvator, målt langs meridianen, som fødselsstedet i *Betlehem*. Breddegraden er doblet. Men også Steinvikholm hører med i dette samspillet: her er avstanden til ekvator den dobbelte av den til *Golgata*, dødsstedet, graven og oppstandelsen. Begge doblingene er presise!

Breddegradstallene er som vist på illustrasjonene. Men her spiller også Pyramiden med: Sidetrekantenes bunnvinkel er lik Betlehems avstand til nordpolen. Mens toppvinkelen er lik Nidaros' avstand til ekvatorlinjen ... Tilfeldigheter? Neppe. Presisjonen ber demonstrativt om oppmerksomhet.

Vinkel- og buemål angir sin symbolbærende effekt ved å bli angitt i hundredels-grader. 1 grad er 100 ac (*angular centigrades*). Denne definisjonen blir stadig bekreftet av uttrykksfulle måltall. Vi har med feno-menet 'helligmål' å gjøre, der desimaler (som regel) ikke får noe sted å gjøre av seg. Betlehems breddegradstall blir dermed 3171 ac; Nidaros' blir 6342 ac; det siste målet er likt med pyramidesidenes toppvinkel (f).

Så er det kartet – Mercators kartprojeksjon. Den gir oss et kart som lyver; ingen dimensjoner stemmer, uten i ren østvest-retning. Meridianene er rette linjer som løper parallelt. Det samme med breddegrads-linjene som går fra øst mot vest. Det spesielle er at alle *retninger* er korrekte. Her taler kartet sant. Og inviterer derfor til å tenke geometrisk og, om mulig, oppdage at signalene har ting å avsløre.

Disse lar da heller ikke vente på seg.

Igjen må vi til Pyramiden for å finne en nøkkelen. Fra denne tegner vi kartlinjen mot Betlehem. Retningen er 2628 ac ØN (målt fra øst mot nord), noe som i seg selv er oppsiktsvekkende – for dette målet er likt med stigevinkelen for de to gangene inne i Pyramiden.

Retningen mot Betlehem: et signal om *oppstigning*? Ikke utenkelig. Tallet 2628 er summen av alle tall fra 1 til 72 – en rent lineær rekke av like trinnsteg. Og dermed, symbolsk, et uttrykk for *tid, prosess, forløp*. Det gjelder en vei som skal tilbakelegges, og der ikke et eneste trinn må uteslates. Som for å stadfeste observasjonen fortsetter linjen videre forbi Betlehem og peker mot *dåpsstedet* i Jordan-elven.

Ting presiseres. I kraft av det tause språket – det som har gjeldt fra Begynnelsen og vitner om nettopp dét.

Hvorfor skulle tallet 72 gjelde som stikkord her? Det er $2 \times 6 \times 6$. 6 er grunntallet for ‘helligmål’ ettersom det er både $1+2+3$ og $1 \times 2 \times 3$. Her er det kvadrert og dessuten multiplisert med 2, som for å inkludere en ‘forankring’ til Jord, til relativitet, ikke bare bli abstrakt som det nakne $6 \times 6 = 36$.

Denne kvaliteten ved tallet 72 blir dessuten bekreftet av Pyramiden selv. Bunnvinkelen i pyramidesnittet måler 5184 ac, og 5184 er 72×72 . Enda en kvadrering, og denne gangen som en distinksjon: vinkelspennet mellom horisontalplanet (Jord) og retningen til toppen (Himmel). Eller, sagt annerledes: spennet mellom linjen rett inn til Pyramidens skjulte indre midte og linjen mot den eksponerte.

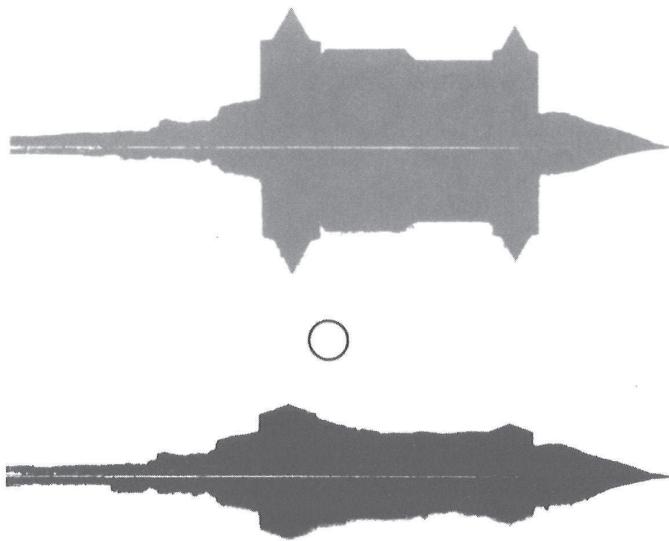
Olav kom som 13-14-åring så langt som til Cadiz, sørvest i Spania. På vei mot Jerusalem: Han hadde hørt om Hvittekrist og ønsket å se den hellige graven. Allerede her aner vi et oppgjør med *vikingen* Olav. Men i havnen ved Cadiz, der de ventet på bør inn Gibraltarstredet, fikk han en drøm. En staselig høvding snakker til ham, og ber ham om å droppe planene og i stedet vende hjem og bli ‘Norges evige konge’.

Drømmen gjorde så sterkt inntrykk på ham at han fikk mannskapet

med på å snu hjemover. Reisen gikk via Rouen nordvest i dagens Frankrike, der han ble en tid og mottok kirkelig undervisning og kristendåp. Så gikk turen tilbake til Norge, og både på Øreting (i kaupangen som senere ble Nidaros) og andre steder ble han hyllet som Norges konge.

Bare noenogtretti år gammel blir han vist ut av landet. Folk som ikke likte hans forsøk på kristning slo seg sammen med danskekongen, og Olav måtte flykte. Han endte opp i Novgorod, det gamle fyrstesetet nordvest i Russland der svogeren hans, Jaroslav, rådde. Olav som hadde ønsket seg Ingegjerd Olovsdatter fra Uppsala til kone, hadde måttet bite i gresset ettersom hennes far ikke syntes han var noe til svigersønn og i stedet hadde latt Jaroslav få henne. Olav giftet seg imidlertid med Ingegerds søster, Astrid, før hennes far fikk nyss om det. Og nå, som landsforvist, dro han til Jaroslav og Ingegjerd der han fikk opphold og til og med tilbud om et landområde å rå over.

Men så meldte en ny drøm seg. Nesten helt lik den ved Cadiz. Han ble bedt om å dra hjem til Norge og fullføre sitt oppdrag.

Olav vet at disse drømmene har bydende betydning. Og da Bjørn Stallare, en tidligere venn, kommer ens ærend til Novgorod for å få ham med seg tilbake, begynner ferdens mot Stiklestad. Der blir Olav født 29 juli i året 1030. Men 'Norges evige konge' dør ikke. Han blir født der. Fra da av er Olav nettopp dét: Norges *evige* konge.

Retningen fra Novgorod mot Nidaros er VN 2628 ac. Oppstigning. Men Olavs levninger ender på Steinvikholm. Retningen fra Novgorod er økt med noe mellom 50 og 60 ac. Kan også dette tenkes å være av betydning? La oss vende tilbake til Pyramiden.

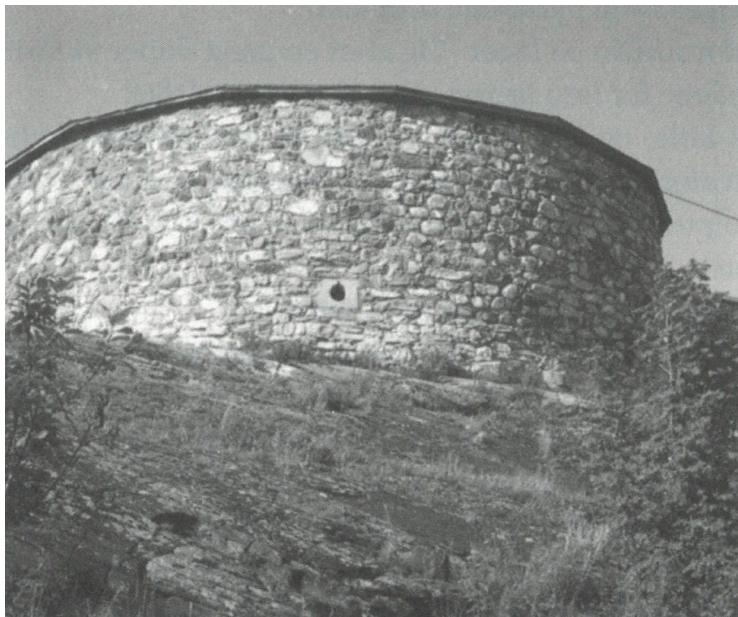
Her finner vi nemlig et parallelt fenomen. Oppstiningen blir stanset av et vertikalt trinn, en terskel, midt inne i Pyramidens kropp. Linjen fra punktet der de to gangene møtes, må heves for å slippe fri av terskelkanten. 'Hevingen' av kartlinjene fra Nidaros til Steinvikholm uttrykker det samme, målt fra Novgorod. Som for å si at Nidaros ikke skulle være siste stasjon for helgenen i Domen. Han skulle videre – for å fullføre ... på Steinvikholm.

Denne informasjonen er konsistent. Og dette blir ytterligere bekreftet – med *Jerusalem* som målepunkt. Og ikke bare bekreftet, men gitt en ekstra kommentar. For herfra er retningen til Steinvikholm NV 2628 ac, mens den til Nidaros også inkluderer terskelen. Terskelen er 'snudd'. Nå uttaler den at målet – det definitive – er Nidaros ...

Olav kom ikke til Jerusalem, enda han også under Novgorod-eksilet kjente på behovet for å bli Jerusalem-pilegrim. Men Jerusalem er like fullt et aktivt symbol. Som altså uttaler at Steinvikholm *ikke* er siste stasjon. Bildet *blir ikke fullstendig* uten at Olav får avslutte – i Nidaros.

Og her venter nå Domen på ham, nyrestaurert, løftet ut av hundreårs forfall. Men uten sitt sentrale klenodium – dét den ble bygd for. Nå i navnet luthersk, men vigslet til Treenigheten og med røtter hinsides reformasjon og et tusenårs skiftende teologiske fargesettinger.

Måtte relikviene føres til Steinvikholm for at Novgorod-drømmen

skulle bli bekreftet? Og må de, helt tilsvarende, tilbake til Nidaros for at Jerusalem-visjonen skal stemme? Ettersom avstanden lar linjene fra Jerusalem og Betlehem flyte sammen, er det altså signalene fra Jesu fødsel, død og oppstandelse som har ordet.

Er det Himmelten selv som har villet at Olav ikke skal ende opp der i ruinene på holmen?

Stigegangene i Pyramiden var ment å være en skjult hemmelighet. Ikke til å krabbe i for innbrytere eller turister; ikke til å måles opp av arkeologer og kuriøse tenkere. Men det hemmelige ble blottlagt. Slik Tomas ble invitert til fysisk erfaring av Jesu sår i siden, fikk vitebegjærlige mennesker bryte seg inn i Pyramiden ... for på kroppen å erfare at her gjaldt det noe langt mer enn tilfeldige data.

Der tidsbildene glir ut av synsfeltet tar de tidløse bildene over. Mercator, en flamlender født i 1512 som selv hadde sterkt begrenset kjennskap til kloden, hadde funnet språket som får den til røpe skjulte ting.

Men også en annen observasjon spiller med her. Også denne har kjenne-tegnet 1 : 1. Den gjelder utstrekningen av Olavs ferder, mot vest og mot øst. Men også proporsjonen 1 : 1 kommer til.

På vei til og fra Cadiz kommer skipet hans så langt vest som 952 ac vest for (den nå gjeldende) nullmeridianen, den som er definert av det tidligere Greenwich-observatoriet. Forberget han runder, er det vestligste punktet på europeisk fastland, Portugals *Cabo da Roca*.

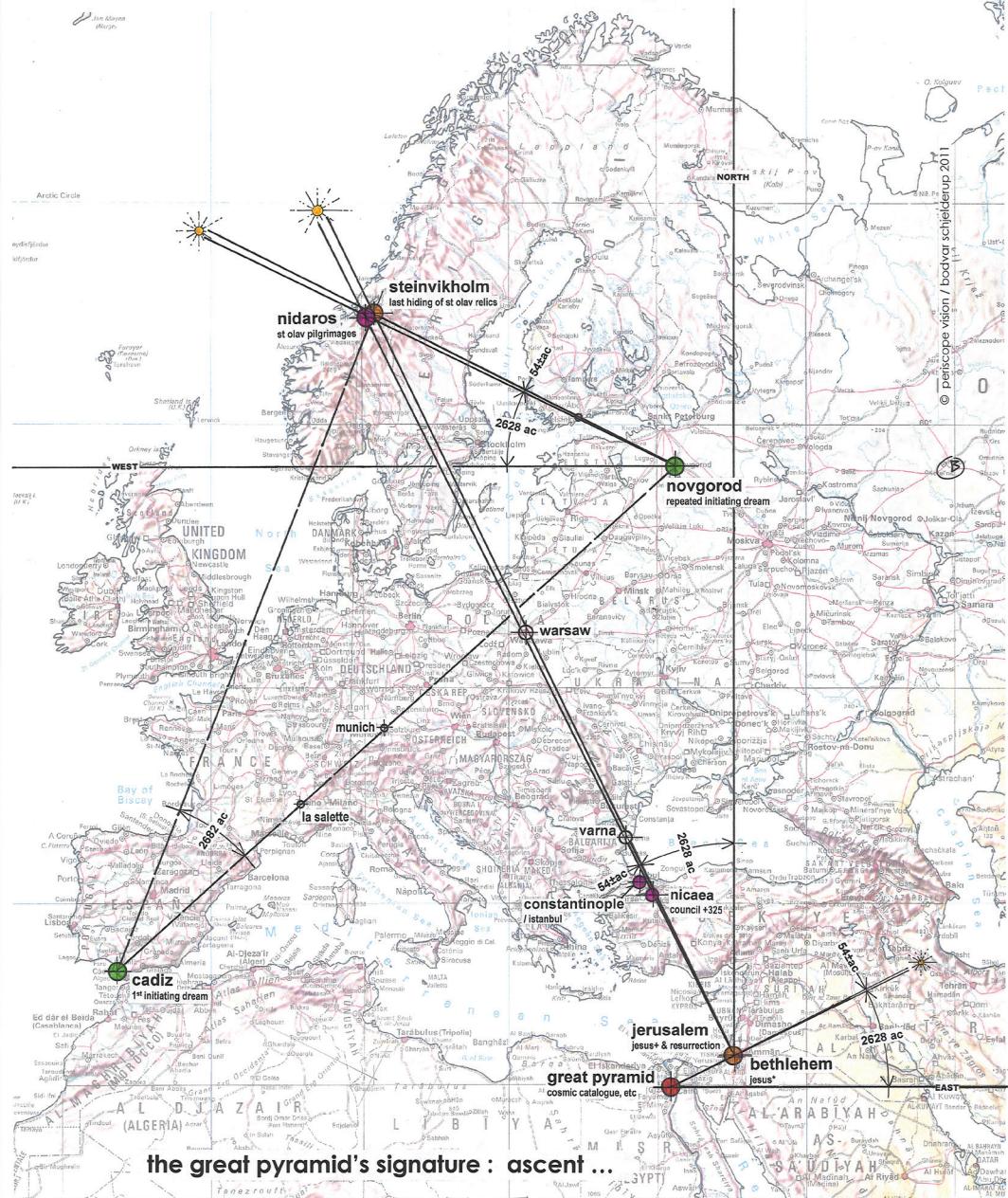
Østover nådde han til Novgorod, nesten nøyaktig rett nord for den Store Pyramide; breddegraden er 3128 ac østlig lengde. (Pyramidens tilsvarende tall er 3114 ac ø.l.)

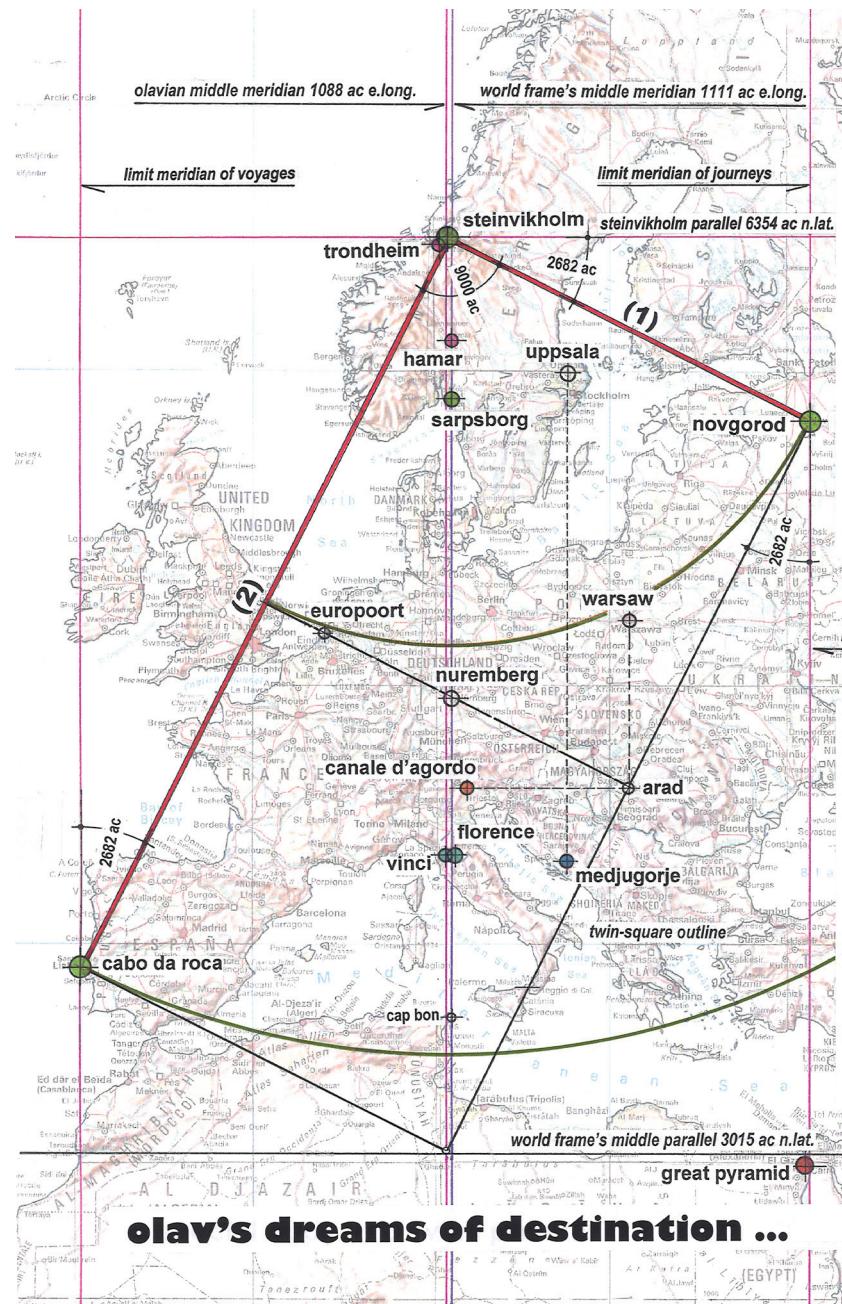
Spennet mellom disse yttermeridianene er 4080 ac. Og midt mellom dem finner vi Steinvikholm – riktignok med et lite avvik fra den presise midtlinjen på 5 ac (0,05 gr.). Her har han nådd *midten*. Slik oppstigningen i Pyramiden ender i midten. Koden er 1 : 1.

Dermed blir det ekstra interessant å observere at kartavstanden fra Steinvikholm til Cabo da Roca er presist den dobbelte av avstanden til Novgorod. Og, til overmål: vinkelspannet mellom Novgorod og Cabo da Roca, målt fra Steinvikholm, er 90 grader. Enda en slående figur tegner seg på kartet. Koden er 2 : 1. Dessuten ligger figurens ytterpunkter i nord og sør så å si helt nøyaktig på samme meridian.

Danskekongens folk fant og ødela praktskrinet fra Domens høyalter, dét som hadde dekket dobbeltkisten med knoklene – som de ikke fant! De slo skrinet i stykker for å frakte det til omstøping og pengeproduksjon i kongens København, fordelte lasten på to båter, for sikkerhets skyld. Den ene nådde frem; den andre forliste, trolig et sted ute i Trondheimsleia, men det er ennå ikke funnet spor av den. Bare en

st olav : destinations for destiny - 1

eneste av edelsteinene på skrinet ble tilbake på holmen; den ble funnet for ikke lenge siden, hadde gjemt seg i en sprekk i berget.

Forfallstidene kom slag i slag. Etter at svenskene en kort periode hadde besatt store deler av Trøndelag måtte de returnere for å delta på på europeisk jord. Syvårskrigen. Men de ville ha med seg Olavs kister og legeme på hjemveien. (Sverige har fortsatt mer av Olavs-minnetting enn de som er blitt bevart i Norge.)

Men soldatene orket ikke å drasse på et lik. De rappet sølvnaglene i eikekisten, og så brøt de like godt opp litt av golvet i det lille kapellet på Fløan, og der la de liket i den maltrakterte kisten.

Dette skjedde i 1564. For å sikre seg mot nye problemer vestfra, la de under tilbaketrekningen like godt Steinvikholm-borgen i ruiner.

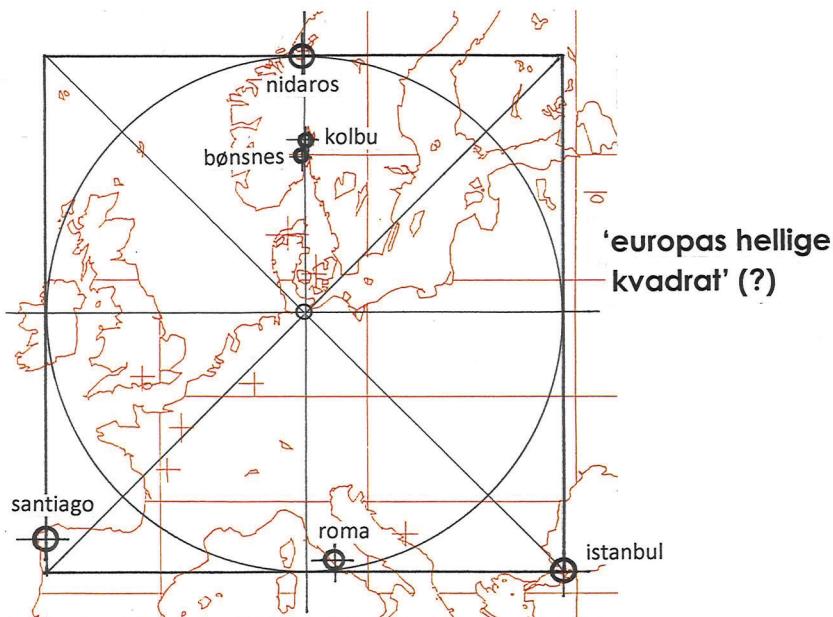
Årstallet 1564 ble et symbol på et bunn-nivå i norsk historie. Ruinene, de tapte helgenrelikviene, alle signaler om forfall, lutheranernes jakt på kirkeskatter og dyrebare minner ... alt dette kom til å legge tunge skygger over alt norsk i lange tider. Og Svartedauens herjinger økte vekten av tragediene.

Det er nesten som en parodi at Europa opplever nytt lys nettopp da I 1564 dør Michelangelo etter avsluttet livsverk, *samme dag* som Galileo Galilei blir født. Den første var fra Caprese, øst i Toscana og så å si rett sør for Stiklestad. Galileo var fra Pisa, like rett sør for Trondheim. Til og med Shakespeare hører med i bildet – også han født i 1564.

Men midt i dette slår natt inn over Norge. Eller kanskje er det også et innebygd signal her: at nye tider er i vente. Også i nord. En renessanse for våknende sinn. Fri tanke som en dag skal få albuerom. Men med den forsinkelse som vel var å vente for en avkrok i verden.

Kirken hadde betalt Michelangelo usselt enda han utfoldet noe av det mest storslalte i kirkekunsten. Og Galileo ble dømt til å nekte for at Jorden roterer – enda kinesere og babylonere hadde visst nettopp dét i over et tusenår allerede. Men kirken visste liksom alt bedre ...

Ganske interessant er det derfor at Mercator 'gjorde Jorden flat igjen'

for at vi skulle lese oss til hemmeligheter den runde kloden ikke visste å avsløre. Men det var ikke kloden han flatet ut, bare huden, det tynne skiktet der livet utfolder seg så sårbart, hinnen der Himmel og Jord møtes – både i naturens og tankens rom. 1564 – et symbol på transformasjon, én som til syvende og sist ville føre noe godt med seg.

Kartet på denne siden viser noe som kanskje er et 'Europas hellige kvadrat'. Kvadratets østkant og sørkant møtes i Istanbul – Østkirkenes Konstantinopel. Sørkanten passerer sør for Roma med apostelen Peters grav og Vatikanet og fortsetter mot vestkanten, som ligger på meridianen over et av Europas mest feirede pilegrimssteder, *Santiago de Compostela*, med den antatte graven til Jakob (*Sant'Iago*). Og nordkanten går over *Trondheim*, nær kvadratets midtmeridian, som også har olavssstedene Kolbu og Bønsnes helt inntil denne aksen.

En skrattstilt diameter forbinder Olavsdåpens Rouen og Visby, Gotlands hovedstad. Olav er også Gotlands skytshelgen, og så vel Visbys

stolte murer som Olavskirkens ruiner imponerer ennå. Retningen fra Jerusalem til sirkelmanen er VN 5184 ac. 72x72. Pyramidemål ...

En rett linje fra Jerusalem til Trondheim passerer like forbi Istanbul. Hagia Sofias by, som deler linjen i forholdet $1 : \pi$ – også dét et signal om hellig hensikt. $1 : \pi$ er ‘transisjonsnøkkelen’ proporsjon – figuren for en ‘grafisk lignelse’: en fortelling om sirkelen som ga avkall på sin lukkede absolutthet – ved å briste og strekke sin avgitte periferi ut i relativitetten. Og dermed ett bilde på Gud som velger å bli menneske – for å relatere, forholde seg. ‘For slik har Gud elsket verden ...’.

Transisjonsnøkkelen er ett av de grafiske symbolene som forklarer Pyramiden og dens hensikt mest treffende. Da jeg en dag for lenge siden oppdaget at proporsjonen $1 : \pi$ hadde visse viktige ting å avsløre på kartet, ante jeg at den også ville vise seg å gjelde Pyramiden – på én eller annen måte.

Jeg trakk en tversgående linje mellom ‘dét som var’ og ‘dét som ble’ – 1- og π -dimensjonene – og stilte nøkkelen opp vertikalt, med akse i pyramide-snittets akse. Så slo jeg en sirkel rundt nøkkelfiguren; de to delene fikk slik et hjem å høre sammen i – som en slags lignelse om frø og spire. Men pyramidesnittet nådde ikke helt opp. Langt ifra. Hva var feil?

Ingenting var feil. Intuitivt la jeg inn et kvadrat over pyramiden, slik at det fylte mellomrommet. Det viste seg å ha *samme areal* som den første sirkelen. Og dets perimeter ville utbrettet ha *samme lengde* som tverrlinjen i bunnen. Pyramidedataene som nøkkelen ga tall til, stemte perfekt. Siden den gang har transisjonsnøkkelen vist seg å være et treffende signal om symbolsk forbindelse – mellom adskilte størrelser som symbolsk hører sammen.

Som regel har sirkelen og linjen samme akse. Men det hender at aksem er knekket i overgangspunktet – uten dermed å miste proporsjonen. Da ser det ut til å gjelde en krisemelding: den intenderte hensik-

ten er blitt satt ut av kraft – av helt spesiell årsaker.

To slike nøkler med tilknytning til Jesus antyder en klar relasjon til Pyramiden. Begge representerer et omlagt program. «*Far, la ikke min vilje skje, men Din!*» (se kart på side 41)..

Det vi har skimtet langs disse tankelinjene er at fenomenet Olav er alt annet enn vanlig. Det er eksepsjonelt. Det er ikke bare enkle og greie geometrimodeller og vinkeltall som gir signal via sporene etter ham. Ikke engang bare et Cadiz eller et Novgorod – eller et Jerusalem.

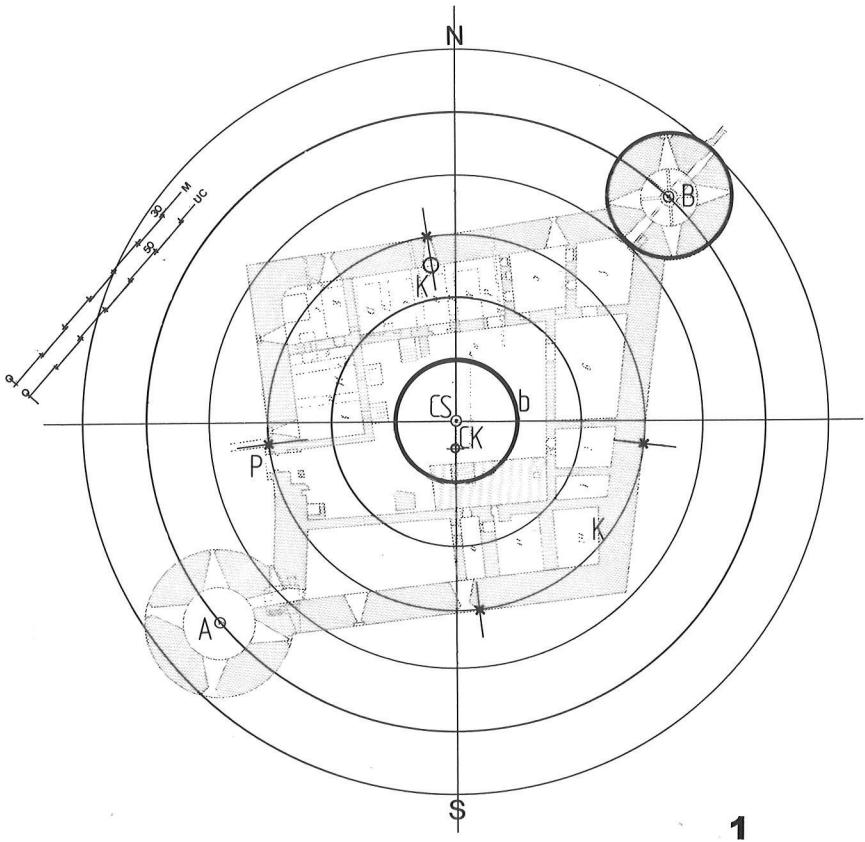
Den Store Pyramidens tidløse meldinger har lagt seg til, har til og med blitt nøkler til fortellingen: lignelsene om Oppdraget Hellig Olav.

Fratatt helgenglansen, men like fullt tidløst skinnende ved tegnene som signerer oppdraget. Om han visste det selv? Noe ante han. Slikt som kunne anes. Men visste? – nei. Han kunne nok klore frem navnetrekket sitt, og vel kunne han spille sjakk, men tilgang til mercatorkart og jordklodegeometri hadde han ikke.

At intuitiv viten kunne spille med, er det grunn til å forutsette. Dén har gang på gang vist seg å være i aksjon – uten at dagbevisstheten har hatt kontrollen.

Både Moses og Jesus, byggerne av Stonehenge og kong Harald Blåtann som skapte ringborgene, Hitler og Stalin, Barack Obama og pave Frans den Første ... alle disse oppviser klare signaler om dette. Det tidløse språket sier fra når virkelig viktige ting skal sies, også når det gjelder forhold der hellighet slett ikke er tema.

Dessuten står Jesu fødsel, liv og død fadder for dette vitnesbyrdet. Olavs oppdrag er ikke noe en gjør seg ferdig med ved kirkemøter, vitenskapelige synsfelt, likegyldighet og glemsel. Gjemt er ikke glemt. Både katolikker, lutheransere, pinsevenner og åndfulle fritenkere får overraskende ting å erfare. Signalene som gis oss, viser at brillene våre ikke har vært pusset. Nå er det tid for å se lengre og lodde dypere. Lengre enn til historiens Olav; dypere enn til helgenrollen.

3

en billedserie

Olav Engelbrektsson følte trusselen fra Luthers lære, ikke minst fordi så mange av fyrstene nord for Alpene ønsket den velkommen. Det gjaldt ikke bare fordi Roma lovte sjelene adgang til Himmelten ved pengegaver til kirken. Også andre motiver spilte med, og bannlysningen av Luther gjorde sitt til at dennes forhold til reformfyrstene ble mer entydig positivt enn det vel fortjente å bli. Det ble en tsunami, og der en slik raser frem, er ikke strandsonene trygge.

Her i nord belager erkebispen seg på å berge det som berges kan – før han selv må stikke av. Han rapper to års statsskatt for å bygge borgen på holmen. Han har dårlig tid, og det blir gjort i en fart. Men på tross av hastverket skjer det ting som vitner om hellig innsikt. Kanskje ikke erkebispegens innsikt; kanskje er kilden en annen – én som ville gi seg til kjenne, like mye på tross av som på grunn av hans inten-sjoner. Borgen på holmen blir et signal om noe langt mer tidløst og langt mer varig enn ruinene vet å fortelle om – som ruiner.

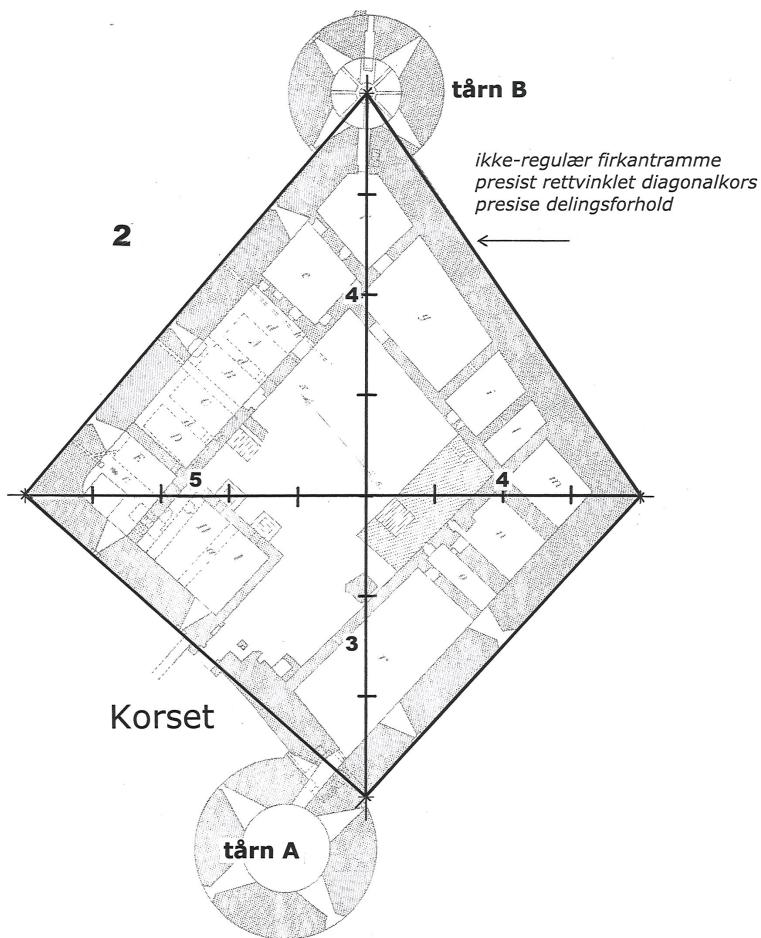
Det er verdt å merke seg at han bygde på fjell. Mens Nidarosdomen hviler i usikker trygghet på en madrass av hardnet leire. Haugen der Olavs lik ble grav ned i hemmelighet er toppen av denne madrassen – et resultat av et ras som i sin tid blokkerte elven før utløperne falt til ro og sluttformet den slake skulderen der Domen nå står. Leiren er fremdeles ikke helt sikker. Den vil ikke tåle et restaurert hovedtårn, menes det. Og ting beveger seg her og der i byggverket.

Borgen ble bygd på fjell. Den kunne slik sett ha nådd høyt uten å bli truet i senk.

Men en dag i året 1564 ble den senket. Av kanonkuler.

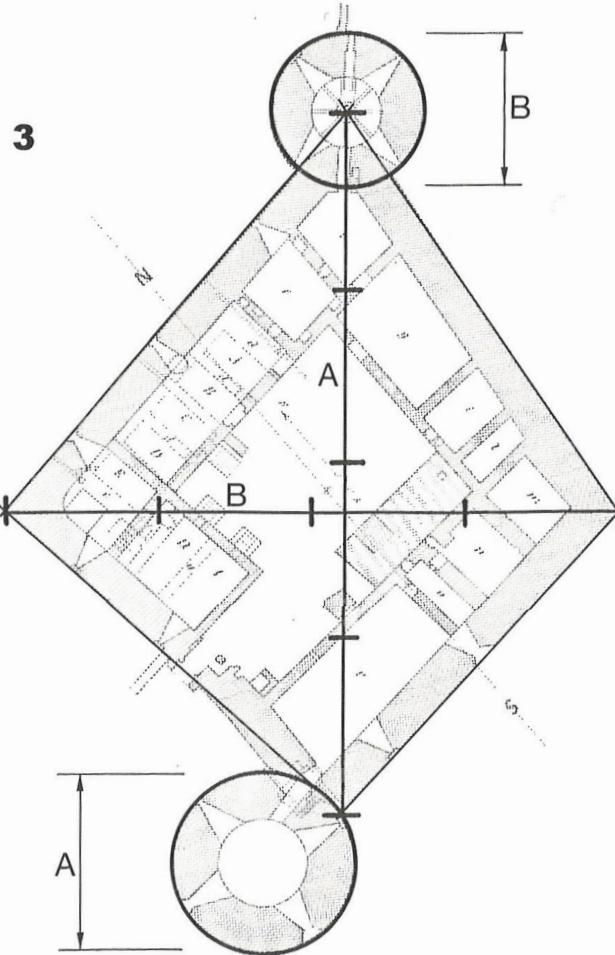
Det er imidlertid *planen* som avslører signalene om noe mer ...

At lengdedimensjonen er lik Nidarosdomens, er kanskje slett ingen tilfeldighet. Eller kanskje er det intuitivt oppfanget ‘hellig slump’. Som i så fall ikke er slump likevel. Det skulle jo i og for seg ligne Olav erkebiskop å holde styr på en viss forbindelse til Domen ...

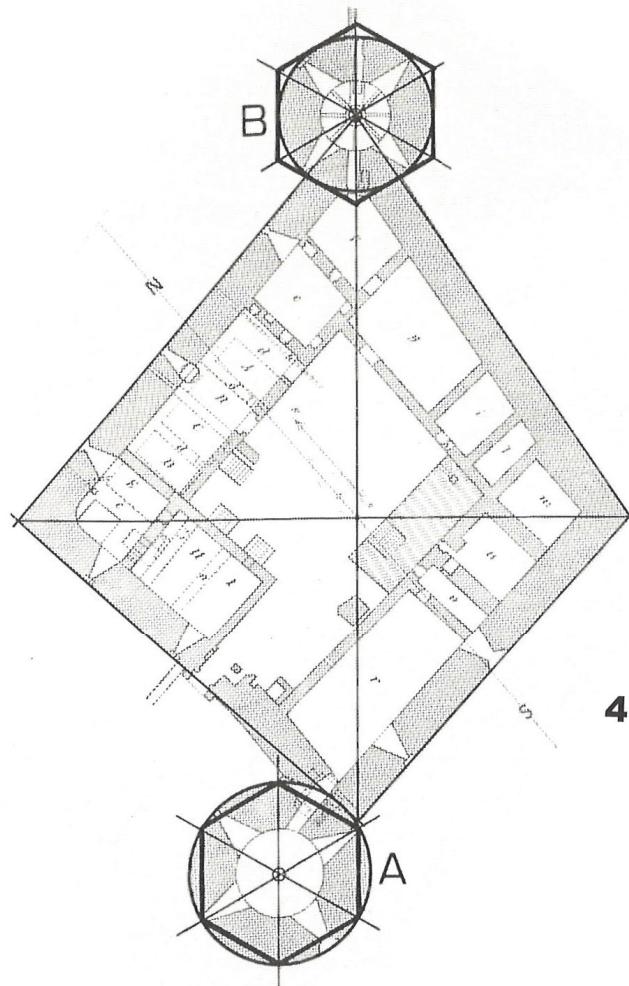
Selvے borgplanen danner en uregelmessig firkant (1). Den ser så visst ut til å ha blitt til i fart. Grove murer og like grove detaljer på innsiden. To runde kanontårn er plassert ved hvert sitt endehjørne av den skjeve firkanten. Det største i sørvest, vendt – mot Trondheim. Det andre vendt innover – mot Stiklestad ...

Tårn A kalles gjerne 'Bonden'. Dets yttersirkel tangerer firkanten.

Det er som en vaktmann som må holde seg der på utsiden, vokte borgen, vokte skatten, vokte livsviljen som ennå vibrerer. Mot trusler *utenfra*.

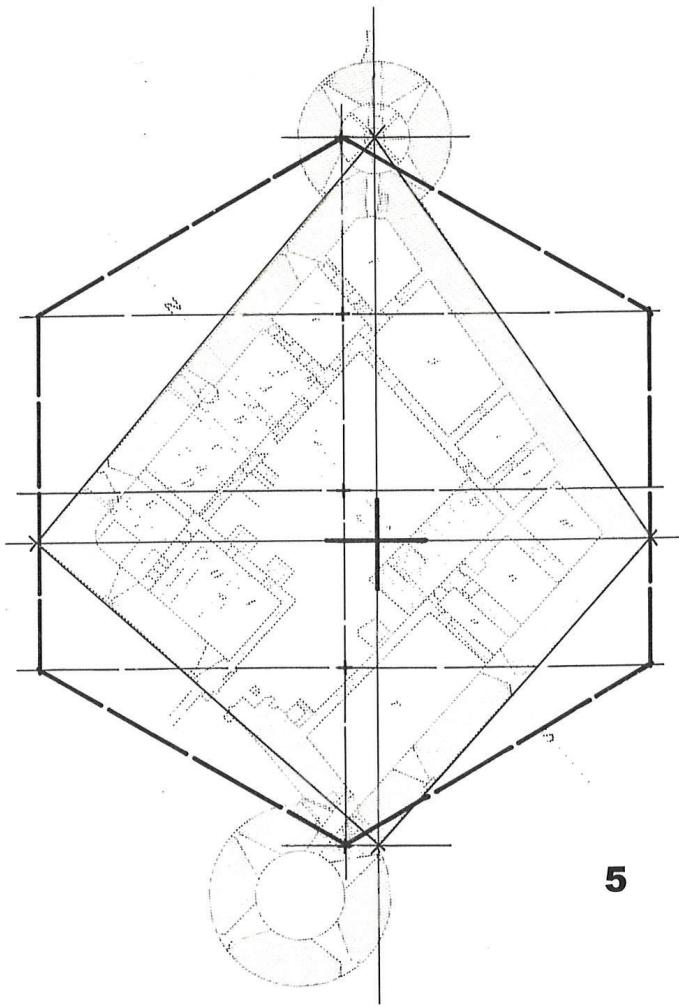
Tårn B, derimot, griper inn i selve strukturen; firkantens ytterlinjer møtes i B's sentrum. En 'matrone' som tar ansvar for alt det interne. Hun holder det fast i sitt eget hjertepunkt, varmer og nærer det som

en mor og husmor. Steinvikholm-figuren er kanskje et familiebilde ...

Men om det meste virker for grovt og kaotisk til å appellere til finstilte øyne, er det enkelte ting som nettopp appellerer. Signaler om *det tidløse*, som snakker tydelig mens *tidsbildene* snubler og stammer.

Det første å merke seg er det perfekte *rettvinklede korset* som forbinder de fire borghjørnene (2). I neste omgang finner vi at de to linjene

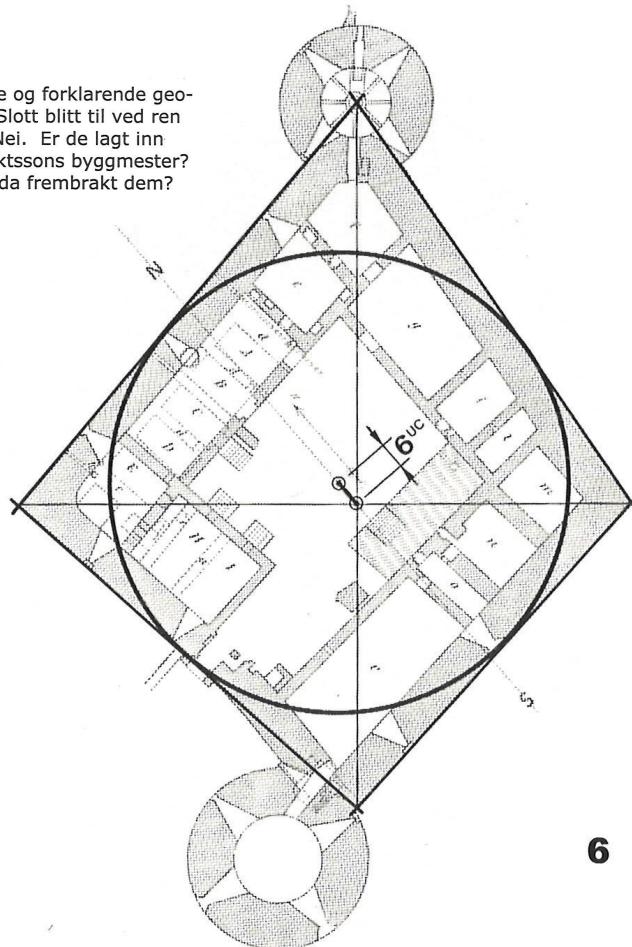

som danner korset deler hverandre i presise *delingsforhold*.

I tillegg måler den lange aksen fire A-diametre. Mens den korte måler 4 B-diametre (3). Kanskje ikke slump likevel – så langt i allfall.

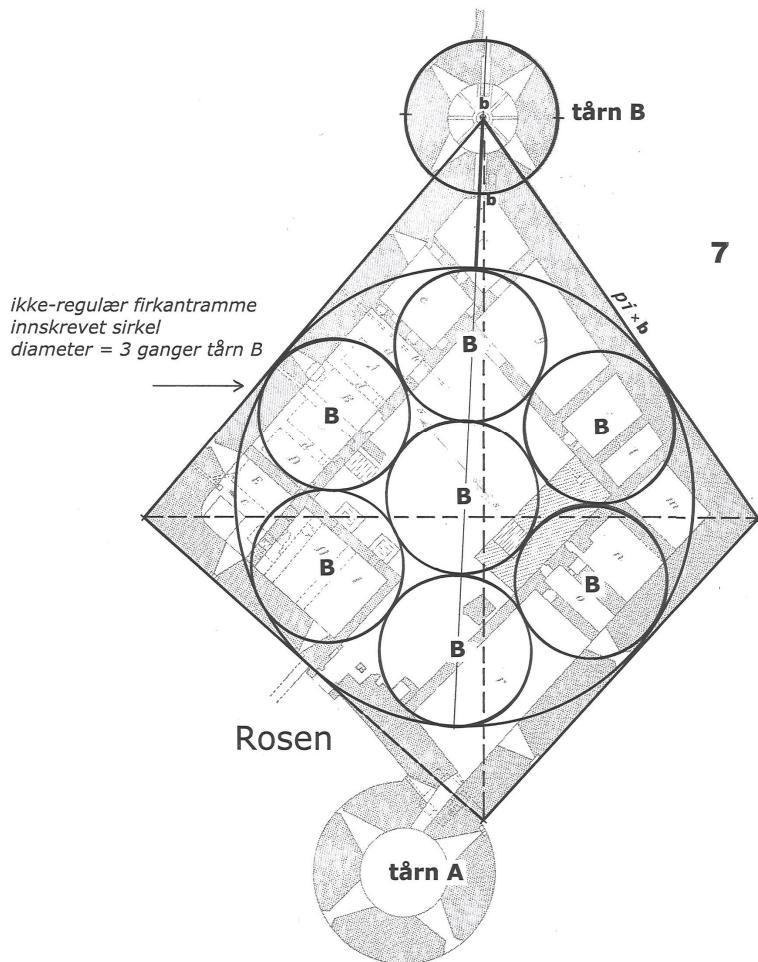
Tårnene har noe til felles, mer enn bare å være runde. En regulær sekskant innskrevet i sirkel A, er lik sekkskanten som *omskriver* sirkel B (4). Vokteren og matronen ser ut til å ‘vite om hverandre’, antyde

Er de mange uttrykksfulle og forklarende geometriene i Steinvikholm Slott blitt til ved ren tilfeldighet? Jeg mener Nei. Er de lagt inn bevisst av Olav Engelbrektssons byggmester? Jeg mener Nei. Hva har da frembrakt dem?

gjensidighet. Vokteren der på utsiden er da heller ingen leiekar; han er husets herre og kommandant. Med solid tak i huset han rår over, men ute i høyviktig oppdrag. 'Bonden' er *husbond*.

Dessuten stemmer borgfirkantens proporsjoner nokså godt med målforholdene i en regulær sekkskant (5) – som dessuten måler 4A i lengderetningen, og ca 4B i bredden.

Men et neste og slående hovedpoeng melder seg nå: *sirkelen*.

Den skjeve borgfirkanten *omskriver en sirkel* (6). Det vi ser, er at et fullkommen symbol, sirkelen, en hilsen fra Begynnelsen, lar seg kle i noe så grovt, tungt og rått – med hensikt? Er den favnede sirkelen en melding – om en unik, ivaretatt skatt? Er borgen en avledende for-kledning? Slik en ussel stall var det for et himmelvarslet barns fødsel?

En detalj fra Jerusalemkartet melder seg i minnet: Tempellassen irregulære firkant er *innskrevet* i en sirkel. Bildet er motsatt her: det fysiske og ufullkomne favnes og vernes av det tidløse og fullkomne.

Bildene minner om hverandre, handler om samme tema, men subjekt og objekt har byttet plass. Henter vi så inn det vi alt vet – at Jerusalem ligger midt mellom Jordens ekvator og Steinvikholm – da er det som disse samspillene mellom sirkel og firkant blir ledd i en enda større fortelling. Én de har felles, men med motsatte fortegn.

Steinvikholm-sirkelen viser dessuten *et enn mer forfinet signal* om presisert hensikt: Sirkeldiameteren måler *tre B-diametre*.

Geometrisk betyr dette at 6+1 B-sirkler får presist tilmålt plass inne i storsirkelen (7). Symbolet vi ser, er urgammelt: '*livsblomsten*'. Samtidig gir det en minning om Uken – tidsenheten som ikke refererer til samspill mellom Sol og Jord, slik det gjelder for døgn og år, men er bestemt av *tallet* alene. Den *hellige* tidsenheten. Enda et signal om noe hellig som lar seg favne av Jord.

Matronen som bestyrer huset, har i alle fall et hoff hun kan være stolt av. Dessuten er avstanden mellom dem en nøyaktig B-radius.

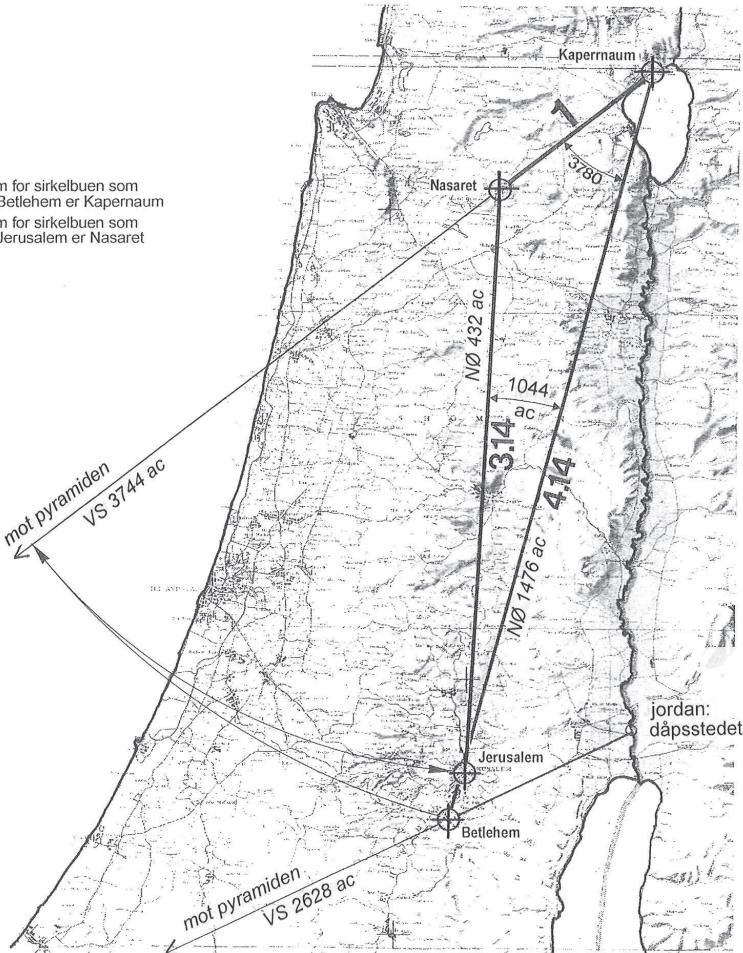
Den grove, skjeve firkanten favner *alt dette*. En skinnende juvel glitrer på et leie av strie.

Dermed har borgen på holmen to sterkt symbolbærende figurer som primære kjennetegn: *ikke bare sirkelen, men også korset*. Steinvikholm fikk korset i tillegg.

Det får holde slik. Også Steinvikholm-borgens interne lignelse baliksom om å bli satt på papiret. Og i stadig stigende grad har jeg hatt en følelse av at fenomenet Steinvikholm fortjener dypdykk av oppmerksomhet. Ikke bare i lokal målestokk.

Denne ruinen har nok ikke ennå åpenbart sine siste lignelser for oss. Men dét som uttrykker seg så artikulert etter å ha erfart så mye smerte, har ikke bruk for likegyldige tilhørere.

sentrum for sirkelbuen som
treffer Betlehem er Kapernaum
sentrum for sirkelbuen som
treffer Jerusalem er Nasaret

jesu livs transisjonsnøkkel

Jesu lokale landskap, med de fire byene han hadde direkte relasjon til: Nasaret der hans komme ble kunngjort; Betlehem der han ble født; Kapernaum som var hans tilholdssted i Galilea, og Jerusalem, der han ble korsfestet like utenfor bymuren. Transisjonsnøkkelen, med kodestikkordet $\pi+1$, er omtalt på side 30. Her (over) viser den seg som en knekket nøkkel – et signal om at et overordnet oppdragsprogram har overtatt. Linjen Kapernaum-Nasaret peker mot Pyramiden, men veien videre fra Nasaret måtte i stedet ta retning mot Jerusalem og Golgata ...

4

skjulestedet

en dialog

Noen fritt dechiffrerte tankeruner, risset inn i nattemørket engang på 1530-tallet ...

«Det er visst snart på tide å gå i dekning, min Herre...»
«Ja. Vi går til hvert nå, bisp.»
«Hørte ikke. Hva er det du sier! Jeg går da aldri fra deg.»
«Den der har vi hørt før.»
«Hvafor noe? Hva sikter du til?»
«Du husker vel Peter?»
«Peter ... jeg er da ikke Peter ...»
«Å, du bærer da hans lærlingedrakt.»
«Men alvorlig talt, min Herre...»
«Jeg blir. Og du drar.»
«Langt ifra, jeg tar deg med!»
«Jeg har ting å gjøre her. Og det vet du..»
«Ja, jo visst, men slik sakene står – det går bare ikke.»
«Finn et rom for meg.»
«Et rom?»
«Et rom.»
«Et rom der hvem som helst kan finne deg?»
«Si meg – har du ikke hørt om det lukkede roms hemmelighet?»
«Morsomt.»
«Hører du ikke hva jeg sier?»
«Ai – tenker du på Hellig Knut? eller Knut Lavard?»
«For eksempel.»
«Uten dør...»
«Hva skal jeg med dør?»
«Lukket? Ja vel – kanskje litt av en idé ...»

«*En god idé.*»

«Men på sikt?»

«*Det lukkede rom har sine egne nøkler.*»

«...»

«*Du driver og tenker ...?*»

«Ja, jeg gjør vel dét. Hva – med skrinet?»

«*Skrinet? Det tar de jo.*»

«Men så finner de kisten – tom!»

«*Det gjør de da ikke!*»

«Hva mener du?»

«*Hvorfor tom...?*»

«Så – du mener at en annen ...?»

«*Den tok du kjapt.*»

«Ja men hvem? Han som nettopp ...»

«*Javisst. Alt er jo klart.*»

«Jo ... kanskje det kunne gå. Når du sier det.»

«*Så er det avgjort?*»

«Men han – *han* ligner da ikke deg!»

«*Burde han dét? Ingen har sett meg!*»

«Vel, jo. Et par, kanskje tre, har jo sett deg ...»

«*De vil hjelpe deg*

«Hvordan kan jeg være sikker?»

«*Du må bare stole på meg, bisp.*»

«De kan likevel røpe noe. Det er lett å missnakke seg ...»

«*De vil ikke røpe noe.*»

«Ok. Men like fullt trenger jeg et alibi.»

«*Du kan da dét med å skrive ...*»

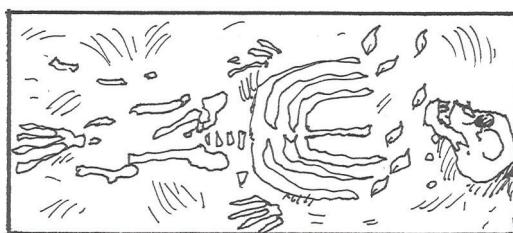
«Skal jeg dikte opp en historie? en løgn?»

«*Det trenger du ikke. Skriv fakta.*»

«At han i kisten ikke er deg?»

«*Nei – faktta om den faktiske kroppen.*»

«Men dét har da ingen mening – kroppen er jo der!»
«Nettopp derfor.»
«??»
«*Det de trenger, er at ting samsvarer.*»
«Jeg forstår ikke – hva mener du, min Herre?»
«*Alt de trenger, er å se at ting samstemmer.*»
«Aha – oppfattet. Jeg er med.»
«*Dessuten, kisten kan jo også bli borte.*»
«Kisten også – men hør, da vil jo alt være tapt!»
«*Næh. Bare en tid ... så vil én og annen begynne å tenke.*»
«Tenke hva? når alt er borte?»
«*De vil legge sammen én og én ...*»
«Og få ...?»
«To.»
«To??»
«*De vil minnes genistreken til Torgils.*»
«To kister. Bare den ene med deg i ...?»
«Ja visst.»
«Å, du fantastiske!»
«*For én dag vil det lysne, skjønner du.*»
«Lysne – gi det var sant! Nå ser jeg bare mørkel!»
«*Du vil selv se det når du er kommet hit.*»
«Å – men ...»
«*Amen!*»

skjulestedet

Tilbake til utgangstemaet.

Olav Haraldsson taler en ny tros sak. Det skjer i en tid da kristentroen alt har slått rot mange steder, ikke minst langs kysten sør for Stad. Prosessen var i gang. Det er ikke bare motgang. Dessuten er det et sug å merke – etter noe reelt og overbevisende. Rykter og legender om Hvitekrist har spredd seg og åpnet for nye tanker og lengsler.

Tiden er rik på vekslinger. Høvdinger og skalder, vidstrakt handel, brede seil og historier fra langveisfarende nærer nye idéer. Norge er vel etter hvert blitt en ganske fattbar størrelse, men ingen entydig enhet. Sett herfra er Danmark et lunefullt maktsentrum. Sett derfra er Norge en knudret og uhåndterlig utmark med like knudrete og uhåndterlige innvånere.

Idet Reformasjonen invaderer landet, er vi under Danmark, og er blitt vant til det. Olav Engelbrektsson er en ledende profil i landet. Men maktsenteret er København; Norge er en sidevogn. Og underdanigheten har stadig en lammende effekt på selvfølelsen som nasjon.

Reformasjonen gir dessuten nasjonalfølelsen nye utfordringer, også ved at ivrige reformatorer herjer vilt med dyrebare kult- og kulturverdier; de stjeler, ødelegger og brenner. Folkets forhold til kirken blir mindre hjertelig. Og vonde rykter fra kontinentet, jakten på vis-koner, tukten av folk som tenker annerledes – det er mangt som nærer usikkerheten, vanmaktsfølelsen og avstanden.

Et halvt årtusen med uforståelide latinske messer har også gjort sitt.

Til slutt røyner det på tilliten når rikfolk får salighet for penger samtidig som seerne brennes.

Reformasjonens ansikt er både befrierens og okkupantens. Og folk lar seg ikke direkte inspirere til å lite på en ny, importert okkupant.

Også i Danmark har omveltinger skjedd ved hjelp av politiske maktmidler. Folk flest er kanskje likegyldige, men av og til vekkes det til åpent opprør mot både kirke og konge. På den annen side blir det ikke lenger så lett å være helgen. Hellig Olav er ikke alene om problemet.

Han danske kollega (som nasjonalhelgen) er Knut Sveinsson. Kong Knuts helligdom er kirken han selv fikk påbegynt i Odense – i dag domkirken *Sct Knud*. Rett sør for Trondheim – på samme meridian, nå også Trondheims vennskapsby. Men helgnene fikk ikke hvile i fred.

Knut var konge fra 1080. Seks år etter ble han drept av opprørske bønder foran alteret i Albanikirken. Samtidig ble hans bror, Benedikt, torturert og lemlestet til han utåndet. Knut hadde vært enda mindre populær enn Olav. Men mordet kan ha hjulpet ham til helgenrollen.

temaet steinvikholm ...

tårn A – 'Bonden' – sett fra nordøst

Erik Plogpennings inmurte
helgengrav i Ringsted kirke

Nærmere folkets hjerter stod et par andre martyrkonger: *Knut Lavard* (Lord) og *Erik Plogpenning*. Begge fikk etter hvert sin grav i den kirken som *Valdemar den Store*, Knut Lavards sønn, lot bygge i Ringsted. Denne stemningsfulle teglkirken, den første i sitt slag i Norden, ble gravkirke for en rekke fyrster, helt til Sorø og Roskilde tok over.

Også den populære Knut Lavard ble myrdet (i 1131) og helligkåret (i 1170). Erik Plogpenning ble derimot aldri kanonisert; ordningen med godkjennelse fra Roma var nå blitt obligatorisk. Erik var blitt tatt av dage i Slesvig ved svik, og druknet. Liket ble hentet opp av vennene hans. Etter en tid kom også dét til Ringsted, der det ble lagt under golvet hvor de andre fyrstegravene var.

Poenget med å nevne disse danske eksemplene ligger i det som skjer i og med Reformasjonen. Helgnene blir, som i Norge, et problem som kaller på dristighet og oppfinnsomhet. Dermed skjer en smart planlagt redningsaksjon i så vel Odense som Ringsted. Selv om Luther klart hadde hevdet at helgener skal holdes i ære, viste pro-luthersk praksis andre takter. I Danmark – som hos oss og også på Orknøyene – jakter ivrige helgenjegere på bytte.

Først da et våkent øye en gang i forrige århundre lurte på hvorfor murene i krypten var så uventet tykke, oppdaget de to kister, gjemt i mellomrommet mot hovedmuren. Knut, og mest sannsynlig Benedikt. Nå er de igjen å se i domkirken: som ufullstendig knokkelsamlinger. Trekistene er til en viss grad intakte, men alt av utsmykninger er borte.

Til Ringsted kom franske munker som berget med seg de fleste levningene etter Knut Lavard til et kloster i St Denis, stedet nær Paris der den berømte Abbé Suger hadde latt bygge en epokeskapende kirke i spissbuestil.

Erik Plogpenning som ikke var erklært hellig, var kanskje ikke i den grad i faresonen. Men for folket var han en elsket helgen og gjorde sitt til at Reformasjonens ivrige supportere ankom for å hente kisten ut. Men biskopen, Lave Urne, hadde alt tatt affære. Han fikk laget en nisje i kirkens bærende nordvegg, og der murte han Eriks skrin inne. Da så lutheranerne ankom, svarte biskopen at de kom til å få ansvaret hvis kirkeveggen rauset sammen. Prosjektet ble droppet.

Den vakre minnesteinen foran Eriks gravnisje forteller noe om hva som kan overleve når hjertet går av med seieren. Og minnetavlene i kirkegolvet gir lignende meldinger.

Det er høyst sannsynlig at Olav Engelbrektsson har hatt lignende tanker. Han var godt orientert om forholdene i Danmark. Men det var flere grunner til å la Steinvikholm-borgen få tykke og solide murer. På holmen gjaldt det, mer enn noe, hans plikt til – og brennende ønske om – å sikre Olavslevningene mot plyndring.

Hva de lutherske kongsfolkene ville finne på når de én dag besatte katedralen eller stormet Steinvikholm, trengte han ikke særlig fantasi for å gjette seg til. Han måtte handle – raskt, effektivt og klokt. Og beskytte seg mot mulige svikefulle tystere. For overalt fantes de en ikke kunne stole på. Det kunne jo hende at en slump sølv eller litt tortur kunne bidra til å spolere planene.

En ting var sikkert. Erkebispen kunne ikke forlate borgen på holmen for å redde eget skinn uten å ha sikret kirkens mest dyrebare relikvier. Dette poenget er så viktig at vi må spørre oss hva han kan ha valgt å gjøre. For midt i at han var pinlig nøyaktig med å dokumentere alt som angikk så vel rollen hans som borgen, er ikke en eneste bokstav funnet som røper noe om sikringen av relikviene.

Det gjaldt jo ikke bare ham selv, én av Norges to mektigste menn, men i kamp mot en stadig mer truende overmakt. Han ville neppe bli skånt. Men tankene hans gjaldt så vel nasjonen som kirken og deres fremtid, truet av viljer som vant frem ved maktlyst, intriger og penger. Han kunne nok selv vise brutalitet der han mente det trengtes. Men nå ringte en illevarslende klokke. Mang en natt var trolig herjet av tanker, i overkant for tunge til å gi sjølefred. Gode råd var dyre, og nå var trofaste hjelpere mer enn gull verd.

Jeg hadde selv glemt å ta konsekvensen av viktig informasjon om liket som fra Fløankapellet ble brakt tilbake til Trondheim i 1564, rodd inn til byen av en bonde som kjente til hva de svenske soldatene hadde gjort. Det var ikke en samling knokler, men en hel kropp, sannsynligvis med større kroppslende enn Olavs, men i alle fall med tegn på en viss grad av balsamering.

Mens Snorre og andre forfattere omtaler Olav som kraftig bygd men heller kortvokst (noe som kanskje kan diskuteres), hadde Olav Engelbrektsson klargjort en komplett kropp, nesten uskadd.

Jeg burde umiddelbart ha skjønt tegningen. Relikviedeler hadde jo alt lenge vært fordelt til kirker i inn- og utland. Det er nok liten tvil om at relikvien i St Olavs domkirke i Oslo stammer fra Hellig Olav.

Professor Grethe Authén Blom har argumentert for at Olavs kropp på et tidspunkt kan ha vært så skadet og illeluktende at den ble byttet ut. Men det mest treffende svaret er nok at *relikviene, en samling tørre knokler, fikk sitt eget skrin – mindre, sikkert nok, og godt nok gjemt*.

stedfortredere

Olav må, tross sitt rykte, ha hatt en uvanlig utstråling. De som hadde vunnet hans varige vennskap, hadde nok heller oppnådd dette i gjensidig tillit og sympati enn ved smart politisk beregning. Etter slaget på Stiklestad innså Olavs venner at liket var i fare; det måtte reddes unna.

Det var en Torgils Hålmeson og sønnen Grim som i hast brakte det til et midlertidig gjemmested, et skur der de skjulte det så godt de kunne. Men da de oppdaget et underlig lys over kongens kropp – slik noen mente å ha sett ute på slagmarken, øg – ble de ekstra ivrige etter å finne en varig løsning og et sikkert og verdig sted.

I en fart snekret de to kister – én for liket, og én for å villedе. Denne siste fylte de med steiner pakket i halm. Da natten var blitt mørk nok, fikk de skjult kisten med liket under tiljene i båten sin. Den andre lot de stå synlig. Så sjøsatte de båten og tok ut langs fjorden.

De fikk god bør, og fremme i Nidaros la de til ved kongens brygge. Til danskebispen Sigurd sendte de bud: at de var kommet med den falne kongens lik. Om han var interessert? Det var han, for straks sendte han folk ned til bryggen. De hentet den stedfortredende kisten og rodde ut på fjorden der de hev den over bord.

Torgils rodde nå båten litt lengre opp langs elvebredden, og da det mørknet bar de kongens kiste opp til et litt bortgjemt skur. Natten igjennom holdt de vakt, og tidlig morgenen etter fant de en egnet plass i nærheten der de grov ned kisten.

Resten av fortellingen er godt kjent. Men den har allerede et viktig poeng. Historien handler om *noe ekte som holdes skjult, ved at noe uekte får rolle som stedfortreder*. Mest sannsynlig er det nettopp noe tilsvarende som skjer vel et halvt tusenår senere ...

... 534 år senere. I Trondheim ble den maltrakterte kisten som hadde vært på snarvisitt i Fløankapellet, åpnet, og en ny ble laget. Det ble festopptog i gatene, og etterpå ble kisten satt inn i domkirken.

Etter flere branner var bygningen nå blitt en skygge av seg selv; hele vestdelen var rast sammen, og det som sto tilbake etter et stolt gotisk, tredelt skip, var blitt lager for militære og andre bortstuinger. Både kordelen og hovedtårnet var nå sterkt skadet, og mengden av rike pilegrimer og andre gavekilder var etter hvert skrumpet kraftig.

Nå, som Domen var blitt luthersk, fortsatte forfallet.

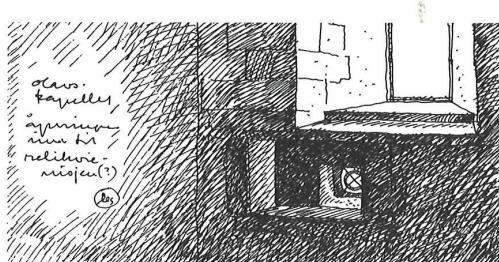
At kisten var kommet tilbake, var noe som igjen trakk pilegrimer – i allfall fra nærmiljøet. Og prestene som i frykt for å miste jobbene sine hadde konvertert, hadde lite imot denne utvilingen. Men ryktet om helgenens tilbakekomst nådde danskekongens ører. Og en vakker dag trappet danske offiserer opp som fjernet kisten, og det heter at de grov den ned på ukjent sted i nattemørket.

Fortsatt mener én og annen at dette *var* Olav. Og noen går ennå ut fra at ‘det ukjente stedet’ er innenfor kirkemurene: i gravkjelleren eller i høykorets trange krypt. Også jeg konkluderte slik – i boken *Speil over helgengrav*. Og håpte på signaler som ville vise seg solide nok.

‘Rosegraven’: Roser som anonymt hadde dukket opp på en grav i kjelleren under (lang)koret, årvisst ved olsoktid, gjorde sitt til å trekke kjappe konklusjoner. Hvem la dem der? Det visste ingen.

Runene: Også andre detaljer kalte på oppmerksomhet. Som den nesten usynlige innskriften på en klebersteinsblokk i korets nordvegg. Den nevner Hellig Olav ... et kryptisk notat om at hans grav likevel skulle være her – i Domen? Neppe. En runemelding fra 1500-tallet? Nei – denne er nok av eldre dato, med en helt annen hensikt.

Nisjen i Olavskapellet: Kapellet rett over Johanneskapellet. Her er det i øst-veggen en liten, horisontal nisje – anvendt til hva? I alle fall lite egnet til å huse et lik, og slett ikke noe gjemme for en kiste ...

Åpningen inn til relikvienisjen i Olavskapellet

'Olavssteinen': I (vest)skipets nordre yttervegg, lett synlig fra utsiden, er en lang steinblokk av marmor – så annerledes enn de andre i veggan at den har invitert til tanker om alternativ bruk. Kan den ha dekket en grav? Lengden er godt større enn et slikt formål skulle tilsi. Og en har ikke funnet noe sted der den passer inne i Domen.

Krypten under høykoret: Her er det for trangt til at en kiste for en voksen kropp kunne få plass der. Heller ikke i *kjelleren under koret*, med mange andre graver enn den med 'olsok-rosene', er det funnet noe sikkert spor..

Mangelen på solide svar ble nesten som et gnagsår i tanken ... helt til bildet, med overlys fra Danmark og Orknøyene, og inspirert av en samtale i NRK med Grethe Authén Blom, fikk nytt innhold, ny ramme og ny konklusjon.

Eller rettere: nytt innhold i gammel ramme, og en helt annen konklusjon. *Var svaret å finne noe sted, var det på Steinvikholmen – dersom det da ikke var blitt utradert av svenske kanoner i 1564*

Vi kan jo undre oss over at Olav Engelbrektsson gjorde et poeng av likets tilstand. Jeg tror forklaringen ligger i argumentene i 'dialogen' jeg nettopp har gitt ord til. Han beskrev noe alle kunne bekrefte ved selvsyn. Trengte ikke å lyve.

Men selv om borgen på holmen var ment som en skanse mot dem som ville Romerkirken til livs – og i samme slengen: helgenvesenet – var den ikke helt bygd for formålet. Iallfall var det ikke installert noe rom eller kapell for selve skrinet. Trolig ikke fordi det ble uteglemt i farten. Kanskje heller fordi et slikt rom ville bli en invitert til ranerne?

Likevel virker det jo underlig at dette egne rommet mangler. Men både *med* og *uten* rommet ville jo faren være stor. Olav Engelbrektsson må ha innsett, helt fra starten, at skrinet *i alle fall kunne gå tapt*. Derfor var det jo like godt å improvisere som å fastlåse Berget han holmen og skrinet, så var jo ingenting bedre. Men han hadde nok tidlig ant at denne tanken var en dødfødt drøm. Bedre da å la dem finne det.

Men – uten *Olavs lik*.

Skrinet var ikke hovedsaken. Det fikk heller gå tapt dersom gal-skapen valgte det slik. Det han derfor hadde å gjøre, var å *skjule selve relikviene* – i en mindre beholder, og på et maksimalt sikkert sted.

Et stedfortreder-skrin til skatten. Et originalskrin til røverne.

Andre valg fantes ikke.

Så, da kongens skip hadde ankret opp i skipsreden ved Trondheim, var han godt forberedt. Det var tid for å stikke av – med et visst håp om å lykkes. Sammen med hjelperne sine smøg han seg ut gjennom tårn B og ned til sjøkanten, der båten lå godt skjult for innsyn. Det var nok begynt å mørkne, og aprilnetter kan være kalde. Men, kanskje som en ekstra gardering mot eventuelle tystere, tok de nordover først – ikke ut fjorden, men inn mot fjordbunnen, til Lauvtangen.

Her sanket de løvtette greiner som de etter beste evne kamuflerte den ene båtsiden med. Så gikk turen videre, langs Frostalandet, forbi Tautra og tvers over mot Fosna-siden. Og usett av danskene kom de seg hele veien utover, langs nordsiden av fjorden.

Underveis skal de ha gått i land nær storgården Austråt, allerede et politisk nøkkelsted for lutherdommen nordenfjells. Her var det hans bitre fiende, fru Inger, regjerte. De spontant oppdukkende gjestene,

anført av erkebispen, ble nok ingen gledelig opplevelse. Minnet om skjebnen til stattholderen Vincent Lunge, fru Ingers nære allierte, var friskt i minnet. Han var blitt drept av erkebispons egne folk under en forhandlingssamling i 1536.

Men dette fikk da også bli slutten. Nå fikk nok være nok.

Fra Austråt seilte de videre ut mot leia, der et nederlandsk skip lå klart til å overta erkebispen.

Tross alt som minner om nervøs hast, var ting altså godt forberedt.

Men han var sliten, bitter og fortvilt. Det hadde tatt på stadig måtte lære av skade, bl.a. i bitter motstand mot Christian III – lutheraner, kirkeplyndrer og motstander av norsk selvstendighet. Alle i Riksrådet hadde alle stemt imot erkebispen. Og militær hjelp som var blitt lovet ham fra et par av fyrstene nede på kontinentet, var uteblitt. Han hadde til de grader møtt veggen..

Ikke desto mindre hadde han klart å regissere denne bitre slutten. Til og med å få sikret utenlandsk skipshjelp til ferden sørover. Og så, etter en strabasiøs sjøreise, kunne han gå i land, legge ting bak seg, vite seg relativt sikker. Nedbrutt, men med et sluttregnskap han måtte tåle å leve med. Slik fikk det bare være.

Men året etter dør han – i den lille byen Lier (nå i Belgia).

Stedfortreder-prinsippet kan i tilfellet Hellig Olav ha vært praktisert i begge disse krisetilfellene – et stikkord for *skjelning* mellom fallitt og mulighet. Og der *gjemt* ikke nødvendigvis betyr *glemt*.

Skrinet som Olav Engelbrektsson rakk å gjemme, kanskje i borgmuren, kanskje på annet sted, er ennå i ventemodus. Ennå ikke funnet. Ennå ikke skjendet. Og derfor klart til å dukke frem – dersom det finnes – uten at ny skjending skjer.

Den engelskfødte Alfiva, Knut den mektiges frille, hadde hatet Olav Haraldsson og styrket danskeveldet i Norge etter 1030. Men da hans grav ble åpnet året etter, skal hun ha vært blant dem som aksepterte

tanken om hans hellighet. Hennes biskop var blitt tatt ved nesen året før, da han hadde fått ekspedert kisten med halm og stein til fjords. Kanskje så hun ironien i spillet. Kanskje fant hun at det til og med var verdt en aldri så liten applaus til ham i kisten.

Og kanskje en dansk monark av i dag vil tenke i lignende baner dersom Olav skulle dukke frem fra ruinene på Steinvikholmen ...

Svenskene som la borgen i ruiner i året 1564, gjorde hva de kunne for å utradere alt som var verdt å minnes. Ikke bare var Olavsskrinetts korte eksil et tilbakelagt kapittel. Også den etterfølgende perioden som residens for den danske lensherren var et passert stadium.

Tårn og veger rauset sammen. Branner slukte tak, bjelkelag og innbo. Til slutt stakk bare rudimenter av de laveste partiene tilbake, men kledd av steinmassene som var rast ned. Kledd, kanskje slik at dét som ennå kan ha vært skjult inne i murene, hadde fått et ekstra vern? I de nedraste ble iallfall ingen funn gjort ...

Opprydningsarbeidene som ble foretatt på slutten av 1800-tallet og avsluttet noe etter århundreskiftet, innebar en delvis restaurering av både veger og tårn. Men ødeleggelsene hadde vært så omfattende at en rekonstruksjon til det opprinnelige var totalt umulig. Dessuten var det mangel på midler, bl.a. fordi restaureringen av Nidarosdomen hadde første prioritet.

Dette førte til at Domen oppnådde å bli komplett – om enn uten fornyet midttårn. Men først og fremst: uten å inneholde skatten den var blitt bygd for: Hellig Olav. Mens Steinvikholm-borgen måtte ligge igjen som et åpent sår, et minne som hvisker om tap og nederlag. Er det likevel her Hellig Olav ennå venter på dagslyset?

Domen feirer sin fornyelse som om også *savnet* er begravd på ukjent sted. Den feirer i form av gudshus (stort sett evangelisk), pilegrims-kulturhus, konsert- og performancesal, og som turistmål med guiding

– alt i sprek blanding. Men uten knefall for bønn og stille tilbedelse.
Her skal det sittes – i samsvar med solid luthersk tradisjon.

Hvor mye glemsel skal det være plass til?

Fra å være selve Skrinet ble den fornyede Domen en stedfortreder.
Og omsorgen for kulturen ble viktigere enn sorgen over tomheten den
tross alt dras med. Kanskje får det være best slik ...

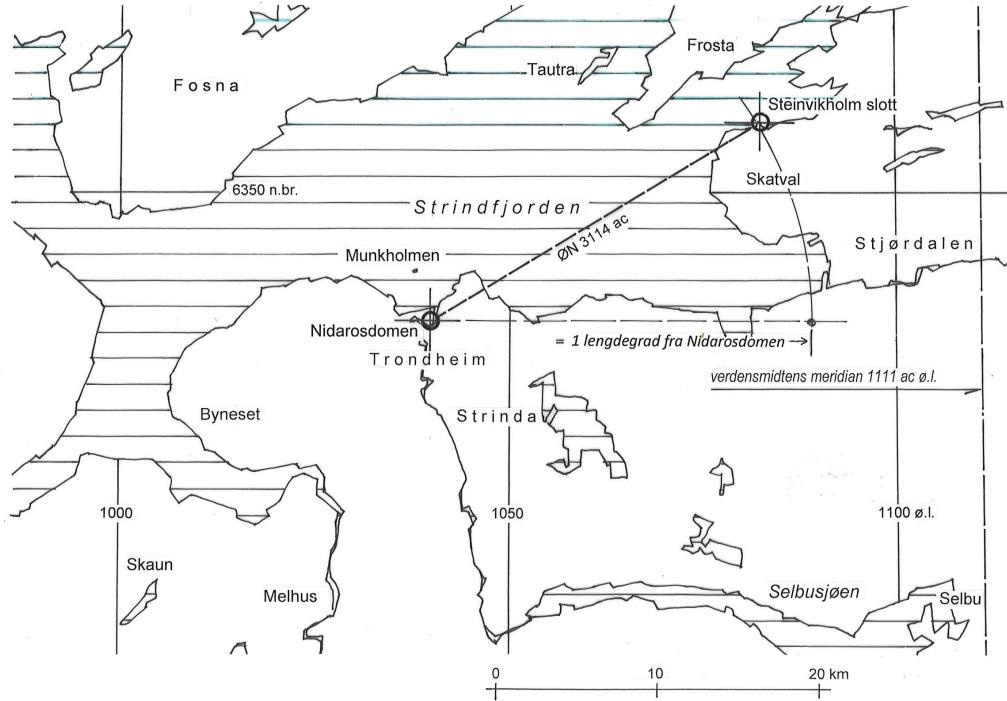
Men best er det jo ikke. Og mens messen leses ved alteret der
fremme, kan en visjonær som har sovet for lenge, med ett sitte ved
inngangen et sted og snu bak-frem på folks oppmerksomhet.

Kanskje. Kanskje har Olav Åsteson noe å by på?

nidarosdomen

Korveggen både samler og skiller.
Høykoret var ikke bare rom for
messens høyalter, men også
'martyrion' for Olavs helgenskrin.

5

olav åsteson

Olav Haraldssons tusen år ble feiret i *Harald Olavssons* regjeringstid. Det minner om speilbilde, et der høyre blir venstre. Eller der foran blir bak. Eller så har tidshjulet tatt en loop og vendt tilbake som en negativ fremkalt som positiv. Eller omvendt. Ekko av et grunntema.

Harald Olavsson – endelig en norsk konge født på norsk jord igjen. Og dessuten med tilhold i et slott beliggende på selveste Kolbumeridianen. Samsvar der også! Ekkoet fra tusenåringen har mer enn én resonansbunn.

Olav fikk aldri se sin far. Moren, *Åsta*, ble enke måneder før gutten kom til verden. I fortvilelsen over sviket fra mannen, og over tapet av ham, dro hun nok opp til barndomshjemmet på Toten. Hun var selvsagt velkommen. Og der fødte hun Olav.

Hun kom til krefter igjen. Ikke lenge etter finner vi henne som gjest hos småkongen på Bønsneset i Ringerike, Sigurd Syr (Sire?). Og han, som har sett seg om etter en verdig make, blir mannen hennes og, dermed, Olavs fosterfar.

Hun hadde flyttet fra Grenland til Bønsneset, én meridiangrad lengre nord. Det er jo nesten som en Maria-minning ... om henne, 'gode Gud-Mor vår', som hadde reist fra Nasaret til Betlehem, én meridiangrad lengre sør, for å føde. Igjen et speilbilde.

Ja, kanskje nettopp dét. Det holdes god orden på viktige ting.

Også Maria er en dronning. Og Josef – kanskje nettopp den fosterfar evangeliet definerer ham som. Enda et ekko?

Når på året Jesus ble født, er fremdeles usikkert. Men tradisjonen valgte julenatten. Da solsnu ble feiret. Også slik ble han et soltegn, for fra jul stiger lyset.

De nesten eldgamle skapelseslignelsene starter med et bydende «*Bli Lys!*». Enda en ekko. Det handler om å *bli*. Å forvandle gjennom oppvåkning og tilblivelse. Jul er noe ganske mer enn søte sanger og stjerneglitter. Jul er et ekko av selve Begynnelsen.

*Eg la meg ned om joleftan,
sterkan svevnen fekk.*

*Vakna 'kje fyrr um trettandagjen
då folkje åt kyrkjun gjekk.*

Linjene er fra omkring år 1300. De er fra Draumkvæde, det visjonære diktet om Olav Åsteson ... noe av det aller mest gripende fra norsk middelalderdiktning.

*Og det var Olav Åsteson
som heve sovi so lengje.*

Olav våkner først på trettendedagen. Som han kommer til seg selv, fyker han ut i stallen, saler folen og rir til kirke. Der setter han seg i kirkedøren mens presten leser messe. Etter hvert flokker folk seg om ham; Olav er i gang med å fortelle drømmene sine.

Olav Åsteson har sovet lenge. Han har gjestet dødsrike og himmel og har mangt å fortelle om.

*Eg hev vori meg upp med sky
og ned-att med havet svarte.
Den som vil mitt fotefár fylgle
lær 'kje av blidum hjarte.*

Olavs skrin hadde slik en opphøyd plass. Så ble han ført i eksil, inn i fjorden, bort på holmen. Og kilden som hadde sprunget nær graven, og som senere ble bygd inn i katedralens vegg, gikk tørr. Det hellige vannet hadde liksom ikke noe der å gjøre lenger.

*Eg hev fari yver vigde vatnet
og yvi djupe dalar;
høyrer vatn – og ser det inkje,
unde jordi so munde det fara ...*

Olavs-skrinet hadde stått i høykoret. Men kapellet som ble vigsla til ham, ligger til tverrskipet, i sør – helt symmetrisk med Marias kapell på nordsiden. Olav og Maria – et slags hellig par i Nidaros, presist dobbelt så langt fra jordmidtens ring som Betlehem.

I bybildet også, på en måte. Begge ved Kongens gate. Olavs kirke i brokker og biter; Marias i stadig bruk.

*Kjem eg meg å pilegrimskyrkjun,
der var meg ingjen mann kjend'e.
Berre ho gode Gud-Mor mi
med rauds gull på hende.*

Jesus, Marias sønn, tenkte jeg da jeg var liten. Olav Åsteson, tenker jeg nå. Nå har han sovet – lenge nok! Er det ikke tid for å sette seg i kirkedøren og dele erfaringene sine med oss?

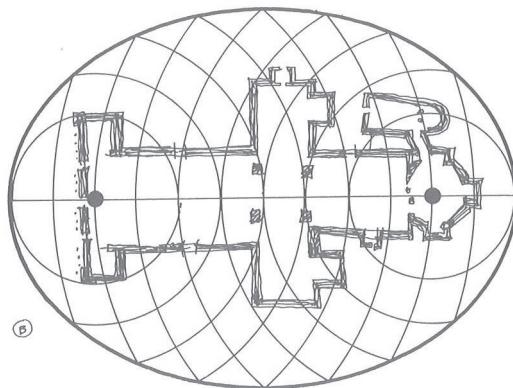
*Og det var Olav Åsteson;
no hev han tåld sine draume.*

‘Nå har han fortalt drømmene sine’

Han sover fra julafarten til trettendedagen. Tradisjonen er nok tvilsom hva tidspunktet angår, men det gjelder *vismennene* som var kommet langveisfra ... de som fikk stjernevarsel, ikke ved ordenes klare tale, slik *gjeterne* fikk det straks barnet var født.

Gjeterne fikk *tidsbildenes* budskap – i ord som kunne forstås umiddelbart her på bakkenivå. Vismennene mottokk sin innsikt via andre tegn. Og så tok de da den lange og farefulle veien, lydige mot *de tidløse bildene*, for åære Himmelsønnen som var kommet til verden.

Olav Åsteson sovner på julekvelden; drømmene melder seg under englesang og talte ord. Men morgentegnet som vekker ham, er de tidløse tegnenes fest, vismennenes dag. Hans to uker lange visjon føyer de to polene sammen – gjeterfesten og vismannsfeiringen.

Raskt saler han folen sin for å komme til kirken.

Også her er et ekko lagt inn: om Ham som kom ridende på folen. Den Palmesøndagen. De sang Kongesangen for ham. Selv om presteskapet ville ha dem til å holde munn. Fra alteret der i øst har ordbudskapet vært sitert, feiret og tolket gjennom hundreårene, assistert av hellige handlinger. Blikkene har vært vendt dit. Kirkens rom har hatt én retning, én pol. Lik en *ellipse* med bare ett aktivt brennpunkt.

Men en ellipse har jo *to*. Ellers ville den ikke vært en ellipse.

Og nå får den det: Presten ved alteret i øst; Olav i kirkedøren i vest. Kirkehuset får to poler den dagen. Og folk som er kommet for å holde messe mot øst, samler seg mer og mer om ham som har sett noe. Som har erfart dypets visjoner, har noe selvopplevd å fortelle.

Men begge deler skjer i kirkens rom – som nå, med ett, er spent ut mellom ordet og tegnet. Det ble laget for begge. Og ellipsens drøm er å bli sirkel – der de to brennpunktene er blitt ett: i *midten*.

Ennå gir det plass til begge – i og med at Olav kom seg av sted i tide.

Jesus, Marias sønn, Du som rår for begge polene: Er det Du som vekker opp Olav Åsteson? Så det kan bli balanse i Ditt rom? Måtte Du vente helt til vismennenes dag før det kunne skje?

Konge ... Folen din ...

steinvikholm på besøk i nidaros

Terskelen henter spørsmål opp. Terskelfoten og terskelkanten har noe sammen: *terskelen selv*. Den varsler samspill – av noe som har nådd frem og noe som skal nå enda videre. Noe som har oppnådd det maksimale ved å følge gangbanen og dens solide underlag – og noe som må slippe taket i dette underlaget – fordi det ikke gjelder lenger.

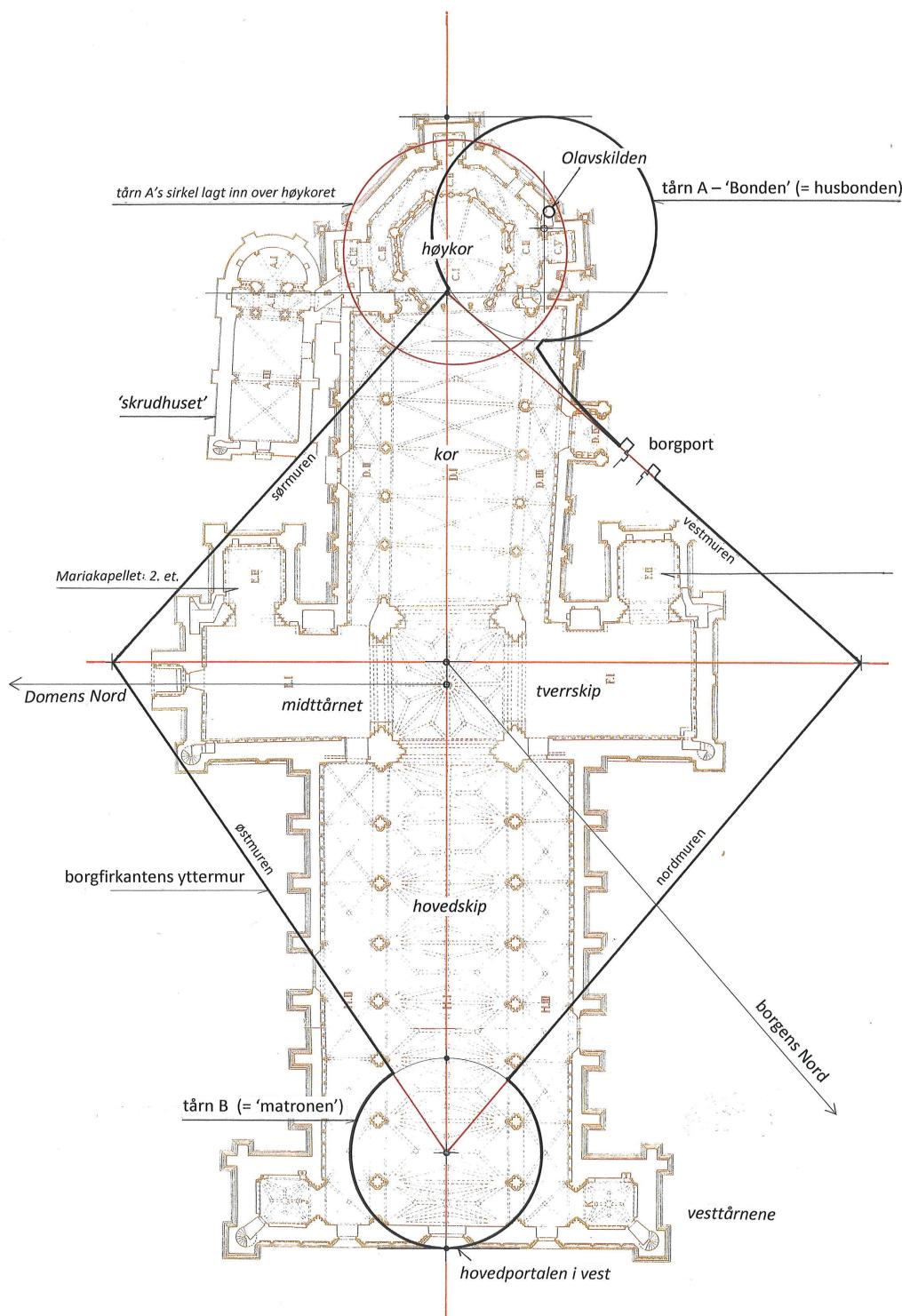
Hele designen er blitt til med dette for øye: å *eksponere* nettopp denne forskjellen. Ikke bare for å *forklare* den, men for å klargjøre hvor overordnet viktig det er å *la seg lede – ved å bli løftet*.

Kartlinjen som førte fra Pyramiden mot Betlehem hadde en ØN-stigning på 2628 ac. Fra fødsel til død og oppstandelse – fra Betlehem til Jerusalem – måtte stigevinkelen økes med en halv grad. Terskelen Betlehem-Jerusalem: et smertetegn sett med bakkeplanblikk, men omvandlet til et utfrielsestegn for øyet som fanger inn det tidløse.

«*Jeg er den som utfir...*», sier gudsstemmen til Moses. Ordene danner innledningen til de Ti Bud. Og kartet fikk den ære å uttale det grafisk.

Kartlinjen fra Novgorod mot Nidaros hadde en VN-stigning på 2628 ac. Ved å løftes en halv grad fikk linjen et nytt mål å peke mot: Steinvikholm. Transformasjon – fra noe som var solid og reelt nok, til noe som krevde at slik soliditet må rykkes vekk under føttene.

Men så er det at linjen fra Betlehem-Jerusalem mot Steinvikholm fullfører sekvensen. Riktignok kom ikke Olav til disse kildestedene. Dette siste oppstigningsbildet blir dermed annerledes: Det er som en abstraksjon, en visjonenes grafikk. Like fullt er bildet konsistent; det uttaler det samme: At også denne linjen ble til for å løftes. Det siste, konkluderende bildet skulle tegnes *helt ferdig*.

NIDAROSDOMEN OG STEINVIKHOLM-BORGEN I SAMME MÅLESTOKK

Denne gangen er Nidaros det uttalte målet. Trondheim.

Det kan være lett å tøye bildene, få dem til å passe inn i et styrt tankeskjema. Men her er det ingen utydelig mumling, ingen snubbling over løse steiner. Bildene i serien har samme språk og budskap, og kilden til dem er eldre enn tid kan måle. Filmen var der helt fra Begynnelsen. Det er gjenlydene i ettertidsrommet vi leser.

Jeg kan bare *påvise*. Enhver får la det snakke til sitt eget indre øre.

Steinvikholm på vei til Nidaros. La oss først se på en tegning – av ‘Steinvikholm på besøk i Nidaros’. Byggverkene som vekselvis representerer terskelfot og terskelkant er lagt sammen, så de ses under ett.

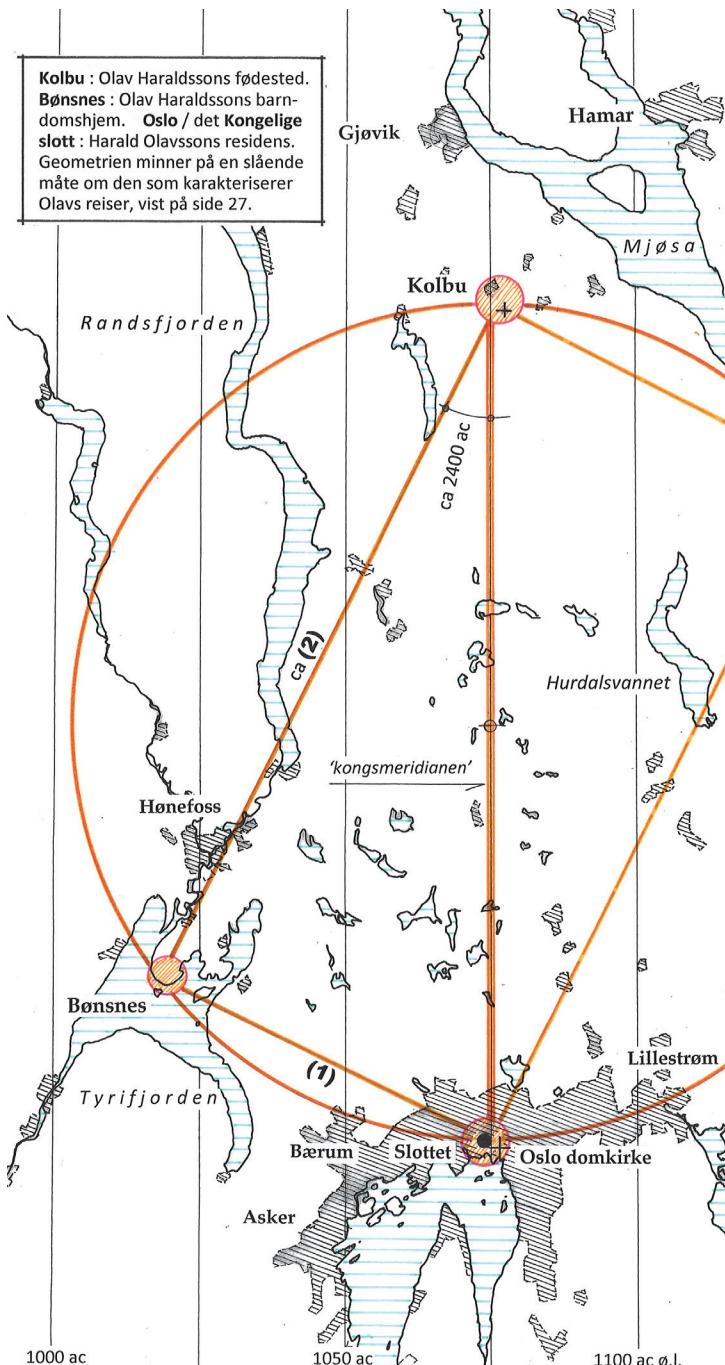
Lengdeaksen i borgfirkanten er lagt sammen med Domens midtakse – slik (vest)skipet definerer den. I den fremre delen vrir ting litt på seg; aksene flimrer og er tvetydige. Skipet i vest er stødig som markør.

Straks finner vi de første signalene om samspill.

Først av alt ser vi at de to bygningskroppene har *samme lengde*. Den ene er forfinet til det utrolige; den andre måtte forsake slik luksus. Den enes geometrier er kledd i en skog av skiftende detaljer; den andre stiller i stedet opp med klare og symbolsterke tegn.

Nå er det jo gjerne slik at mangel på én kvalitet kan stimulere en annen. Hører du dårlig, utvikler du synet desto bedre. Noe tilsvarende gjelder i media: Et tema med slett innhold vil ofte bli pyntet opp med sterke ord og farger. I vårt tilfelle er det kanskje heller slik at dét som Steinvikholm-borgen har fått å uttale ekstra tydelig, er et klart budskap om tidløs hensikt. Domens rikt artikulerte arkitektur hadde ganske enkelt ikke tilgang til denne muligheten.

Grunnen til *de like lengdene* er kanskje enkel nok: Erkebispen kan ha villet gi borgen, hvor hastig og grovt den enn ble bygd, et streif av Domens signatur. Arven fra katedralen skulle om mulig leve videre. Det ble riktig nok en nødløsning, en ghetto, for ikke å si: en konsentrasjonsleir ... Men med en egen og våken form for konsentrasjon.

Og så skulle det nye tilholdsstedet for helgnene – to i tillegg til Olav – i det miste ha én minning om tilhørighet. Men det like lengdemålet var kanskje det eneste Olav Engelbrektsson kan ha planlagt for.

Vel – også en annen idé kan ha spilt en viss rolle. For dimensjonene til tårn A, ‘Bonden’, svarer jo bra til Domens høykor, ‘oktogenen’. Men i stedet for å la ‘Bonden’ høre til i aksesonen, synes tegningen å si at det er ‘matronen’ som får dét privilegiet. Det er ikke høykoret, prestens sted i øst, som her holder helheten på plass, men motstykket, plassert nede ved kirkedøren. Med et innslag av noe feminint.

Tårn A måtte ut til siden, for liksom å gjøre vaktmanns tjeneste. Mens ‘hun’ som holder orden på huset, blir værende der hun er satt i tjeneste. Og denne kvitterer hun for ved å fylle borgen med en sirkel, ni ganger hennes eget areal, og med syv ekko av henne selv perfekt lagt inn i mønsteret. Litt av en gonggong. Litt av en matrone.

Og det er litt av et oppdrag hun har der nede ved døren.

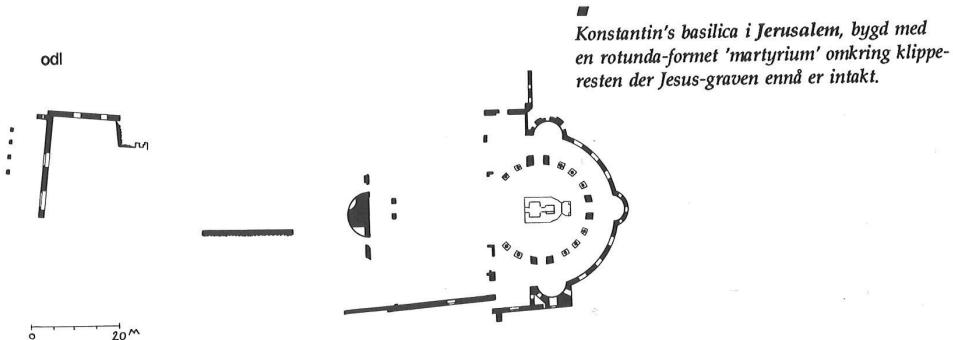
Steinvikholm-signalene i dette bildet sier at det er *hun* som er fortel-leren. Det er hun som har drømmene, hun som lar dem gi ekko så de fyller og nesten sprenger katedralens skjema.

Og likevel er det kanskje tårn A, vaktmannen, som vet de skjulte relikvienes hemmelighet? Måtte han vri seg ut til siden også av den grunn? Legge seg så langt ut at et samspill med Kilden skulle bli tydelig – den som tørket ut da Reformasjonen satte inn?

Og: er det dette skjulestedet de 6+1 sirklenes akse peker imot?

Kanskje er det her Domens egen plan spiller med på en ny måte. Det er jo kjent nok at planbildet gir en slags minning om Jesus på korset. Overkroppen vridd til siden; hodet hellende motsatt vei.

Og oktogenen: Et ansikt som lukker seg i seg selv, samtidig som det åpner seg mot forsamlingen. Et lukket *martyrion*, nærmest enestående som arkitektonisk eksempel. Men samtidig alterrom for en kirke der liturgi er samspill med de kirkesøkende.

Eksempelet er likevel *ikke helt* enestående. Den første gravkirken i Jerusalem, reist på Helenas og Konstantins initiativ, er en klar symbolisk parallel; kanskje har den vært selve forbildet.

I Jerusalem gjaldt det Jesu grav; i Nidaros gjelder det Olavs.

Der i sør gjaldt det oppstandelse. Hva gjelder det her i nord?

Steinvikholm er på visitt. Borgens som har Jerusalemgraven og oppstandelsen midt mellom seg og ekvator. Midtparallellen går rett over holmen, eller svært nær, kanskje med et par hundre meters klaring. Ting er uttalt for å tas på alvor. Der ord ikke strekker til eller blir troverdige nok, har det ordløse fått en jobb å gjøre.

Er borgen på visitt med et budskap i bagasjen: at oppstandelsen gjelder Nidaros også? At ny tid er på vei? At de første tusen årene, de som spenner fra Jesus til Olav – et juv av tid – også er en bro som vil gi ekko i de neste? At en blåkopi er lagt inn, både i tid og på kart, for å kunngjøre at ting henger sammen, mer intimt og demonstrativt enn lytteevnen vår er trent til å oppfatte?

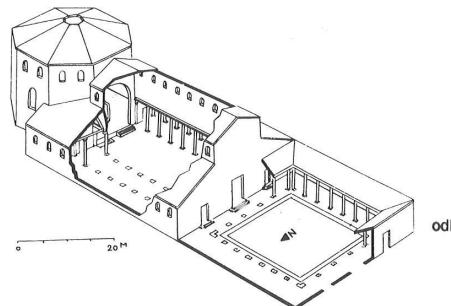
At vi må våkne ...

At også Olav Åsteson har sovet lenge nok?

Stallen, der fødselen skjedde.

Stallen, der folen er parat.

landing

Fødselskirken i Betlehem (rekonstr.)

Det er mangt som er utelatt i denne reviderte og sterkt forkortede utgaven av *Loggbok for en helgen*, utgitt i 1997 da Trondheim fylte 1000 år.

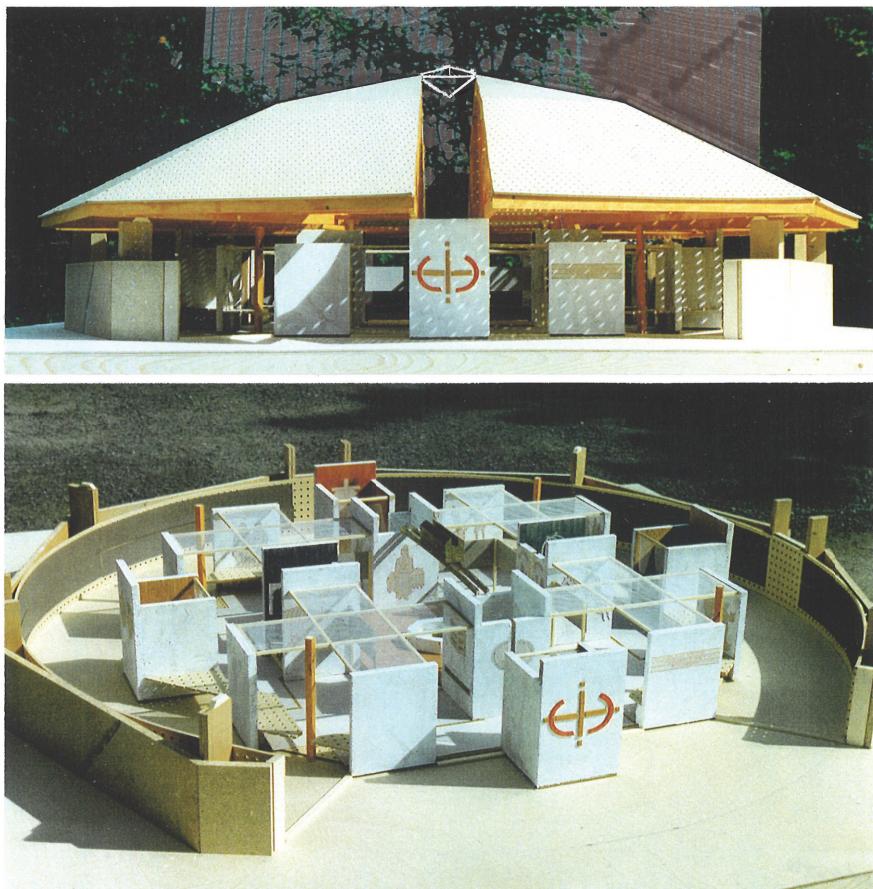
Derfor nytt navn på denne versjonen: *Gjent er ikke glemt*. For det er dét som er poenget.

Dermed er det tid for landing.

Så nær midten en nesten kan tenke seg – midt mellom det sibirske østkapp i øst og det samme i vest. Jorden er jo rund, og forberget der på den andre siden av kloden som hver morgen hilser soloppgangen, gjør det neste morgen, øg. Midt mellom de to ligger Nidaros. Midtmeridianen går mellom byen og Gråkallen.

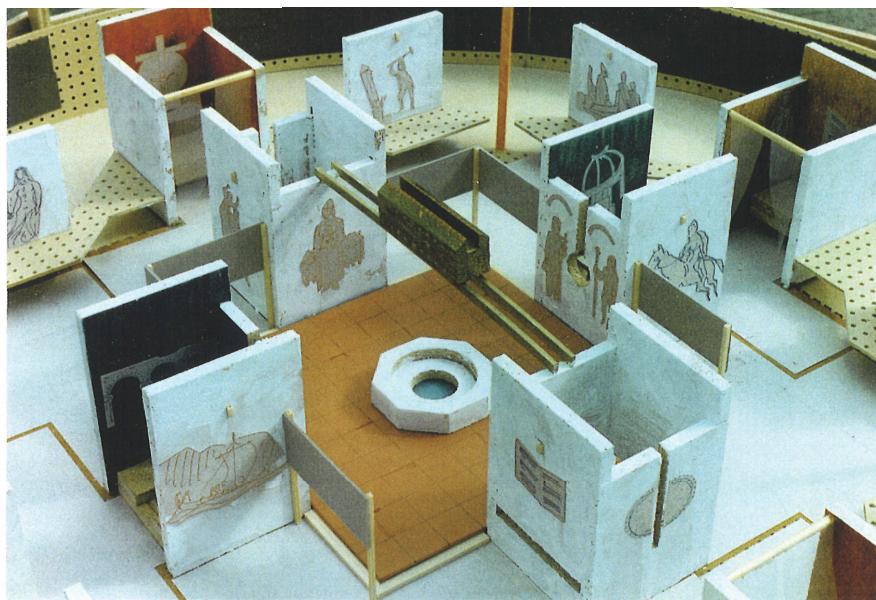
Slik sett tar det Solen tolv timer å få varslet samme daggry her ved fjorden. Men ditt Null er der du selv er. Poenget er at dagen kommer. *Mys Dezhnjoval*, Sibirs langt tøyde utløper, vender seg mot øst. Det gjør Domen, øg.

Trondheim 1997 / 2015 // BS

Olavs krone

Modell av ovlavsminne for barn
Utstilt ved byjubileet i Trondheim 1997.

I 1996, etter henstilling fra Olavsfestdagene ble et arbeid påbegynt – som etter hvert fikk form av et permanent 'olavsminne'. For barn – på alle alderstrinn. Det ble tenkt reist på Steinvikstranda, rett overfor borgruinen på holmen. Ordføreren i Stjørdal var svært positiv, bl.a. i et radiointervju. Men det ble visst slik at Bergkunstmuseet trengte pengene. Olavs Krone ble ikke bygd.

Som et hvelvet skjold, eller en løvetann-spire, bryter huset seg opp fra grunnen og skyver all villnatur til side. Innenfor går en rotunde rundt selve olavslabyrinten og gir plass til barnekunst, gjestutstillinger m.m. Modellen ble vist i Trondheim, i Stiklestad Nasjonale Kulturhus og Stjørdal Bibliotek.

et par supplerende kommentarer

'Steinen' Et vanlig men nå avlagt uttrykk for festning – som i Kongsten, Fredriksten, Kristiansten. Steinvika er vika der holmen med Steinen befant seg. Borgen kunne like gjerne het 'Olavssten'.

'Logometri' (gjerne kalt 'numerologi' som imidlertid også gjelder 'helligmål') er en gammel 'vitenskap' som gjelder relasjonen mellom bokstav-og tallrekke. Før indisk-arabiske tallsiffer kom på banen, anvendte en alfabetets bokstavtegn.

Etter våre aktuelle systemer blr A = 1, B = 2, C = 3, osv. Dette er den lineære og basale regelen – formel B.

Da handel og andre bruksområder fikk behov for reduksjon av mengden tegn, ble lineariteten besluttet brutt, slik at A-J ble enere (1-10), K-S ble tiere (20-100), og T-Z ble hundre-verdier (200-600). Røttene er hebraiske, fönikiske og også etter hvert greske, men jeg fant at behovet for 'talende tall' fremdeles ikke var særlig godt dekket. Men til en viss grad oppviste greske eksempler en slags troverdigheit.

Denne andre formelen – formel C – fikk betegnelsen *gematria*.

Mangelen på matematisk konsistens fikk meg til å lete etter en formel som var mer sikker – og mer overbevisende som meningsbærer. Da jeg kom til å tenke på at differansen mellom verdiene i B og C alltid var 0 eller et multiplum av 9, ante jag at et viktig funn var i vente.

Formel D – den deduktive formelen – gir oss dermed tall som er 'dobbelt abstrakte'. De er karakteristikker uten annen konsistens enn definisjonen C – B.. Men det er D-tallene som gang på gang treffer blink når det gjelder å karakterisere navnet de 'regner opp'. Ifølge formel D er relasjonen mellom Olav Haraldsson og Steinvikholm m.v. interessant

Olav Haraldsson = 774. Steinvikholm = 774. Cadiz = 774. Giza = 774. Mary = 774.

Olav = 441. Jesus = 441. Jorge Mario Bergoglio (pave Frans I) = 441. Love = 441.

Haraldsson = 333. Christ = 333. Yeshúa (hebr) = 333.

Yeshúa meBet-lehem = 1332. Asia+Africa+Australia+Europe+America = 1332. 1332 = 4 x 333. Miryam meNatzerat = 1476. Jesu fødselssted Betlehem = 1476 uc o.h. Jesu dødssted Golgota = 1476 uc o.h. Retningen Betlehem-Capernaum = NØ 1476 ac.

Miryam meNatzerat 1476 + Yosef meNatzerat 1512 = 2988 = tempelplassens perimeter i uc (hemmelige alen). Legger vi til Yeshúa meBet-lehem 1332 får vi summen 4320, som bl.a. responderer med Høypyramidens tverrmål på 432 uc. Osv.

Mer om formel D og dens egenskaper i mine bøker *Ageless Testament A* og *B*; og *The Signature / Signaturen*. Et eget A5-studiehefte vil muligens bli utgitt i 2016.

noen funn og tolkninger underveis

- at noe usynlig må til for å forklare det synlige; eksempler: den Store Pyramide; menneskekroppen; mercatorkartets avsløringer ...
- at noe vi må kalle guddommelig inspirasjon har hatt oveordnet betydning når høyyktige fenomen skal finne forklaring ...
- den 'hemmelige alen' – uc-enheten på ca 51,5 cm
- treklangforholdet – 1 : 2 : 3 – som signal i 'hellig geometri'
- vinkelenheten på 1/100 grad – 1 ac (angular centigrade) . som viser seg å være symbolbærende – bl.a. ved å knytte an til andre tallbilder i hellig geometri etc.
- transisjonsnøkkelen – sirkelens egen geometriske lignelse om helhet og tilblivelse
- tallet 72 som nøkeltall, bl.a. i Pyramiden: sidehellingen måler 5184 ac = 72×72 ac; de indre stigegangene stiger 2628 ac = summen 1-72
- 'solportens kode' – med proporsjonen 3:4:3, som viser seg å gjelde i flere ulike sammenhenger (exodustempelet; jord-sol.forholdet)...
- kontinentkoden – ved at mercatorkartets geometrisk påviser samme proporsjoner for alle tre storkontinentene: sirkel/kvadrat-kodens
- samspillet mellom nivåene i Pyramiden og i Jesu landskaps topografi
- Hellig Olavs spor – som beskrevet i denne boken
- pyramidekamrenesgeometriske avsløringer om hemmelig hensikt
- de 651 bokstavmodulene i de Ti Bud – og slående funn ved å lese teksten i samsvar med 'bibelkoden's prinsipp

annen temalitteratur

- Snorre Sturluson: Kongesagaene
- Bibelen
- Eiliv Skard: Passio Olavi – Lidingssoga og undergjerningane åt den heilage Olav (Det norske samlaget 1930)
- Olav Stokland: Av Norges indre historie (Dreyers forlag)
- Peter Lemesarier: The Great Pyramid Decoded (Compton Russell 1977)
- Arne Bakken: De fire norske helgener (NDR 1991)
- Harry Fett: Hellig Olav – Norges evige konge (Gyldendal 1938)
- Grethe Authén Blom: Helgenkonge og helgenskrin (NDR 1994)
- Lars Roar Langslet: Olav den hellige (Gyldendal 1995)
- Fredrik Wallem: Steinvikholm Erkebisop Olav Engelbrektssøns faste slot (Trondheim 1917)
- Bodvar Schjelderup: Loggbok for en helgen (Genesis 1997)
... OSV

BODVAR SCHJELDERUP

Bøker (større og mindre):

Våkeviser (Gyldendal 1972)
Gull, myrra og rökelse (Fredag 1976)
Men gresset er som sunket i jorden
 (Gyldenlak 1985)
Evidence (Fredag 1986)
Den lysende broen (Fredag 1991)
Spei over helgengrav (Fredag 1991)
Pilegrim (meditasjoner; Fredag 1992)
Loggbok for en helgen (Genesis
 1997; Periscope Vision 2002)
Paktens tegn (Periscope Vision 2004)
The Way to the Middle (P.V. 2004)
Kodenes kammer (Per. Vision 2005)
Gjenkjennelsens speil (P.V. 2005)
Table Five (Periscope Vision 2006)
Mirror of Recognitions (P.V. 2006)
 + (russisk utg: Flower of Life 2008)
A Riddle of Rngs (Per. Vision 2006)
Ageless Testament A+B (P.V. 2011)
The Signature / Signaturen (2015)
Fra ordspor til kildebilde (P.V. 2015)
Big-Bang-evangeliet (P. Vision 2015)
Gjent er ikke glemt (P.Vision 2015)

Uttstillinger:

Steinene synger, 4 språk, 1989
 (Oslo, Tr.heim, Düsseldorf, Tallinn,
 Reykjavik, Bodø, Moskva ...)
Morgentegnet; 2 språk 1995
 (Trondheim, Bodø, Reykjavik, Oslo)
The House of Memory, 10 spr. 2003
 (Alexandriabiblioteket, Egypt)
Unfolding the World, 10 spr. 2003
 (Alexandriabiblioteket, Egypt)
The Jerusalem Signal, 2 språk 2012
 (Trondheim)
Mercator's Window, 2 språk 2012
 (Trondheim)

Arkitektur m.v:

St Torfinn katolske kirke, Levanger
 (sammen m. Laila Johnsen mnal)
Fanantenana-kirken, Antananarivo,
 Madagaskar
Villa Robberstad, Sandnes
Hytte type 'Mekka' (sammen med
 Reidar Vollan mnal)
'Rosealteret' (økumenisk kapell i
 Vardø; bygges 2015-16)
Olavs Krone (ideprosjekt se s 70f)
Minilandsby for gatebarn i Iasi,
 Romania (EU-regler stoppet pro-
 sjektet);
Andre idéprosjekt:
 Økumenisk pilegrimssenter (for
 by i Nord-Russland; Korsvindu-
 kirke og -kapell; dåpsbrønn for
 voksenstående; 'lyttekapellet'
 (minnested); 'Kildespeilet' (et
 studie- og verksted; osv ...

Annen litteratur:

Fredrik B Wallem: Steinvikholm - erkebisop
 Olav Engelbrektssøns faste slot (Trh. 1917)
Arne Bakken: De fire norske helgener
 (NDR 1991)
Grethe Authén Blom: Helgenkonge og
 helgenskrin ... (NDR 1994)
Harry Fett: Hellig Olav – Norges evige konge
 (Gyldendal 1938)
P Olav Müller: St Olav – Olav den hellige
 (UNKF 1993)
Lars Roar Langslet: Olav den hellige (Gylden-
 dal 1995)
Eiliv Skard: Passio Olavi; lidingssoga og
 undergjerningane åt den heilage Olav
 (Det norske samlaget 1930)
Jens Vellev: Helgenskrinene i Sct Knud i
 Odense (Højbjerg; 1981)
Olav Stokland: Av Norges indre historie
 (Dreyers forlag)